

**בנינים יקרים, מרבותה"ק עצי התמרים,
בעניני נישואין נאמרים**

דבש תמרים

שבת אויפריף

זה, ואבד גם מצוה היחידה שהיה בידו היא מצות כיבוד אב, וממנו יקח כל חתן לקח מוסר ביום חופתו, שידע ויכיר שעיקר הכל הוא התשובה, ורק אז מוחלין לו על כל עוונותיו, ומודה ועוֹב ירוחם.

והנה מבואר בגמרא (יומא פ:) שהמדריגה הגדולה בתשובה הוא לשוב אל ה' מאהבה, כי על ידי זה יזכה האדם שהזדונות יתהפכו לזכיות, אמנם ראיתי בני עליה והמה מועטין, וקשה מאד לבר נש שיוכה להגיע למדרגת תשובה מאהבה, אכן כבר כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' האזינו) עצה לזה, והוא על ידי שיעשה האדם תשובה ברבים אשר סגולתה נשגבה להחשב כתשובה מאהבה, עי"ש. ומקום יש לחדש ולומר עוד עצה לזכות לתשובה שיחשב כתשובה מאהבה אשר הזדונות יתהפכו לזכיות, והוא על ידי שמירת שבת קודש, כי שבת קודש סגולתה נשגבה לעורר לבב האדם לאהבת הבורא יתברך. וכדמתאמרא משמיה דרכיה"ק מלובלין זללה"ה (ה"ד בייטב לב פ' בראשית) ששת ימים תעבוד בחינת עבד היינו מיראה, וביום השביעי תשבות בחינת עבודה מאהבה, עי"ש.

ומעתה יש לומר שמטעם זה מתאספים אצל החתן ודייקא ביום השבת, כי באים לרמזו כי מתקרב ובא מועד יום חתונתו ויום שמחת לבו אשר בו הוזמן מסוגל שימחלו לו כל עוונותיו, אולם לא יעלה בלבו לחשוב מחשבת כי גם בלי אשר יעשה איזה מעשה לשוב אל ה' ימחלו לו עוונותיו, כי בצירוף יום הקדוש הזה צריך עוד להוסיף בתשובה ותיקון מעשים, ורק בזה יזכה למחילת עוונות, אבל אם לא ישוב אל ה' לא יועילנו ולא יצילנו כלום, וכמו אצל עשו לא הועיל לו מצות כיבוד אב, כי אדרבה עוד הזכיר שאר עוונותיו, כמו כן אם החתן לא ישוב בתשובה שלימה יהיה עוד גרוע. ולכן מתאספים אצלו להודיע לו מעלת התשובה ברבים אשר על ידי זה יחשב כתשובה מאהבה וכל הזדונות יתהפכו לזכיות, ובשבת דייקא אשר סגולתה נשגבה לעורר בלב אדם אהבת הבורא, ובצירוף שניהם יזכה לשוב אל ה' מאהבה ויתהפכו זדונותיו לזכיות.

ב"ק מ"ג ר"בנו בעל ברך משה ז"ע

בסוף פרשת וישלח, וילך עשו ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו לו לאשה, ואמרו חז"ל (ירושלמי ב"מ פ"ג ה"ג) וכי מחלת שמה, והלא בשמת שמה, אלא שכל הנשוא אשה מוחלין לו על כל עוונותיו. ודקדקו המפרשים למה דרשו חז"ל דרשה זה דוקא אצל עשו הרשע.

ונראה בהקדם לדרוש מעם לשבח על מה שנוהגים העולם שבשבת קודם החתונה מתאספים כל בני המשפחה של צד החתן, ומסובים יחד בסעודות שבת קודש, כאשר החתן מוסב בראש השלחן, וכדאי יש לה איזה סמך ומקור, ואף אנן נימא בה מילתא להבין אסיפה זו למה.

ויתבאר הענין דהנה מרן החתם סופר בתורת משה (פ' ויצא) דקדק על דברי הירושלמי, דלא מסתבר לומר שנמחלו עוונותיו של עשו כשנשא בת ישמעאל, כי הלא רשיו"ל פירש, על נשיו, שהוסיף רשעה על רשעתו, הרי שבנישואין הללו עוד הוסיף חטא על פשע. וכתב על זה דבר נפלא, דהנה מצינו (מסכת שמוחז פ"ב ה"א) שהמאבד עצמו לדעת אין מתעסקין בו, וגרע מרוצח אחר, והטעם כי כל החטאים מתמקין בשעת מיתה, וזה חטא ומורד במיתתו באותו דבר שהיה לו לכפרה, על כן מתעוררין עליו כל עוונותיו. והנה יעקב אבינו לא זכה עד עתה להשראת השכינה ולמראה גדולה כזו, לא מפני שלא הגיע זכותו לכך, אלא שעיקב זכות כיבוד אב של עשו, דכתיב (ישעיה כו יא) ביבוש קצירה תשברנה, ולחלוזות זכיותו של עשו מעכבין ישועות ישראל, אך בשעה שדיה ראוי עשו שימחלו לו כל עוונותיו, דהיינו ביום נשיאת אשה, אז חטא בזה להוסיף רשעה על רשעותו שלו, ואם כן נתעוררו כל עוונותיו ויבש קצירו, וזכה יעקב למראה הנפלאה הזאת, עכ"ל.

ומעתה יתבאר הענין מה שרמזה תורה ענין מחילת עוונות אצל הנשואין של עשו הרשע, כי בא להורות להחתן כי אף אם מוחלין לו כל עוונותיו, מכל מקום צריך להוסיף גם לתקן את מעשיו בתשובה ומעשים טובים, כי בלי תשובה לא יועילנו יום החופה, ואדרבה על ידי זה יזכירו לו כל עוונותיו כמו שדיה אצל עשו הרשע, שכיון שהוסיף רשעה על רשעותו, מלבד מה שלא מחלו לו עוונותיו עוד נזכר ביום

זקינתי מרת שרה מרים ע"ה ואמרת, אני אורקך בשפע ברכה והצלחה שלא יחסר לך כל טוב עד עולם. (וידוע שהיתה אשה מוחכמת ולמדנית עד להפליא).

אמנם יש להרחיב עוד הענין שהמנהג הוא שזורקין עליו ממתקים מלמעלה בעזרת נשים והוטפין כל הנאספים. ואפשר שבא לרמוז על מה דאיתא בזה"ק (פינחס דף רי"ב) כתיב (תהלים קמ"ב) ישמח ישראל בעושיו, בעושו מבועי ליה, אלא אלין קוב"ה ושכינתיה ואביו ואמו, דאע"ג דמיתו קוב"ה אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא חדוה לנמלא חולקא חדוה עם קוב"ה ושכינתיה. ובוודאי שהאבות הקדושים הבאים מגן עדן להשתתף בהשמחה הן הם צינורי ההשפעה בעת משוש ומביאים עמם מלמעלה כל מילי דמיטב. ועל כן מטעם זה זורקין על ההתן מלמעלה, להורות שהאבות"ק מוג"ע מביאים לו מן השמים שפע ברכה וכל טוב לכל ימי חייו, ולסיבה זה גם כל העם הנאספים חוטפין את המתקים שזורקים על ההתן, לרמוז שבהשפעה זו היורדת מן השמים זוכים גם כל העם הנאספים. ויש להעמיס זה במאמר הכתוב (בראשית ב' י"ה) לא טוב היות האדם לבדו, פי לא טוב הוא לבני אדם בעת אשר היות האדם לבדו, כי אז חסר צינור השפע, אבל בזמן שאעשה לו עזר כנגדו ונושאים אשה, אז נשפע השפעות טובות לכל המתאספים.

כ"ק מרן רבינו שלישי"א

מנהג ישראל תורה שבשבת קודם הנשואין עולה ההתן לתורה ומזמרין לכבוד הנישואין, (הובא במגן אברהם א"ח סי' רפ"ב ובסימן תקנ"א לענין שבת חזון) ואז משמחין לכבוד ההתן. ומנהג ישראל הוא גם לזרוק עליו ממתקים (עיי' מס' ברכות דף א'). מלמעלה בעזרת נשים וחוטפין כל הנאספים, ומעמא בעי.

ואפשר על פי מה שאמר א"ז וללה"ה הקדושת יום טוב וללה"ה (הובא בחידו"ת מהר"י מ"ב למסיבות פ' תכ"א) במעם הדבר שקורין השבת שלפני ההתונה שבת פארשפ"ל, דהנה איתא בזה"ק (תרו דף פ"ח) כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליון, ועל כן בשב"ק זה מתחיל ההשפעה מלמעלה שבעת הנשואין, ואז מקדימין לערוך בשמים כל הנשואין, ועל כן נקרא פארשפ"ל, כלומר "עם שפילט זיך אפ די גאנצע התונה", עכד"ק.

ולפי זה יש לומר כי מהאי מעמא זורקין על ההתן מיני ממתקים בשב"ק שלפני ההתונה, לרמוז לכל מילי דמיטב והשפעות שנשפע עליו ביום השבת לפני יום התונתו ושמחת לבו.

ועובדא ידענא דהוה אצל א"ז הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט וללה"ה הי"ד, בעת שהיה שם התן אחד בשבת שלפני ההתונה שלו, ואמר לו איש אחד בדרך שהוק ששבשבת באווארפ"ן יורקו לו באבנים, וענתה הרבנית

פארשפיל

התורה יש ביכולת לילוד אשה להגיע למדרגה זאת להתפלל ולהמשיך השפעות מכה אין סוף עוד מטרים בריאת העולם, וע"י מזה בספר בית שמואל אהרון (פ' מצורע), עיי"ש.

והנה בעצם הדבר שמברכים איש לרעהו "מזל טוב", גם כן יכולין להתעורר בקושיא, דמה מקום לברכה זה, הרי אם כבר נגזר עליו מזל טוב ממילא יהיה כן, ואם לאו הרי אין שייך השתנות לגבי הקב"ה הלילה, אע"כ שע"י כח התורה יכולין להמשיך השפעות מכה אין סוף, ממה שהיה עוד קודם בריאת העולם, וע"כ מתאספין תלמידי הישיבה למסיבת פארשפיל, ומאחלים להתן ברכת מזל טוב, כי בכח תורתם שלומדים ביני עמודי הגירסא זוכים להמשיך מכה אין סוף, וגם בצירוף כח השבת שהוא יומא דארייתא, כמו שאחז"ל (שבת פ"ב) הכל מודים שבשבת ניתנה התורה לישראל. וא"כ הרי כח התורה גדולה פי כמה ביום השבת, ובכוחה ישפיעו להחתן מזל טוב ויאה.

כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ע פ' ויצא

אמרו עליו על רבי הנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת, אמרו לו מניין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף (ברכות ל"ה). וכתב בספ"ק נועם אלימלך (פ' ויהי) דהנה לכאורה נראית עצם ענין התפלה כהשתנות הלילה אצל הבורא, והלילה לחשוב ולומר כך, אך הנה כל העולמות וכל מה שיהיה בהם, היו קודם בריאת העולם בכח אין סוף ב"ה, ואין כאן שום השתנות, כי כל זה היה בכח האין סוף שזה יהיה הולת והצדיק יתפלל עליו ויתקבל תפילתו, וזה שאמר רבי הנינא אם תפילתי שגורה בפי, פי' התפילה הזאת שאני מתפלל עתה היא שגורה בפי כמו דבר שהורגל בה כבר, ומהו ההרגל מה שכבר היה הדבר הזה והתפלה הזאת בכח אין סוף, או בידוע שהיא מקובלת מוחמת שכבר היה בכח אין סוף ב"ה, ואין השתנות לפניו חלילה, ואם אין תפילתי שגורה בפי, נמצא שלא היתה התפילה הזאת בכח אין סוף, רק הוא מעצמו מתפלל, בידוע שהוא מטורף, עכ"ל"ק. אמנם למידע בעי כי רק בכח

ענייני נישואין

בעבור קיום העולם, דלא תהוה בראה לשבת יצרה, אכן אם יהיה האדם נדון מדת הדין בלבד לא היה קיום לעולם, כי מי יוכל לעמוד לפניך בדין, אלא דלמען קיום העולם שיתף הקב"ה מדת הרחמים למדת הדין, ובוזה יהיה קיום והעמדה לעולם. ואעפ"י שחותמו של הקב"ה אמת, ובמדת האמת ראוי שיהיה העולם נדון בדין בלבד, מ"מ כיון שיש צורך בשיתוף מדת הרחמים, למען יוכל העולם להתקיים, ע"כ הוי גם הנהגה זו שמצרפין מדת הרחמים למדת הדין במדת האמת, שהוא דבר המתקיים. וז"ש לא טוב היות האדם לבדו, כלומר דכל זמן שהאדם אינו עוסק בקיומו של עולם, הרי יהיה נדון במדת הדין הקשה, שהרי כך מתחייב מכה מדת האמת שהיא חותמו של הקב"ה, וא"כ לא יהיה קיום לעולם ח"ו, וכיצד יתקיים מאה"כ וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, בעוד שאין לו דבר המחזיקו ומקיימו, אם יתנהג העולם באמת ובדין. לזאת אעשה לו עזר כנגדו, וכיון שיעשה האדם למען קיום העולם, ישתף הקב"ה מדה"ר למדה"ד וידון עולמו לפני משורת הדין המתקיים, וא"ש דלא שייך למינקט הדין שהוא רע, כי הלא הדין הוא מדת האמת, ולא שייך לומר על מדת האמת שהוא רע ח"ו, אלא דלא טוב היינו שלא יתכן היות לעולם קיום במדת הנהגה זו.

דברי יואל, פ' אחרי

לא נתבאר להדיא כיצד נשמע מקרא דלא תהוה בראה דפ"ו מצוה רבה היא, שבעבורה יהיו כופין את הרב לשחרר עבדו. אכן הטעם מובן מאליו, דכיון דאמר קרא שהקב"ה יצר את עולמו "לשבת", אם כן זהו קיום העולם שיהיו ישראל עוסקין בפריה ורביה, כדי שיתקיים הפיץ השי"ת ורצונו כבריאית העולם. דאם ח"ו אין הם עוסקין בפ"ו זהו חורבן העולם, כי אם אין בנים לגדלם לתורה ח"ו תפוג התורה, ומיניה שמעינן דמקרא זה לא תהוה בראה לשבת יצרה נאמר אך ורק על יהודים שומרי תורה ומצוות, המגדלים בנים כשרים ונאמנים לה' ולתורתו הקדושה, וח"ו להיפוך אם מגדלים בנים לא אמונן כם, אשר לא שמרו ברית אלקים ובתורתו מיאנו ללכת, אין בכך משום ישוב העולם, דאלו הכופרים בתורה הקדושה רע להם ורע לעולם בקיומן, מוב להם שלא נבראו משנבראו.

דברי יואל, פ' אמור

רמו הגון על מנהג אבותינו ורבותינו הקדושים בסעודת נשואין לישב ולהמתין קודם ברכת המזון על הכלה (ואף שמעיקר הדין יכולין לברך שבע ברכות כשהכלה בבית אהר, עיין בים של

לא טוב היות אדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב, יח). ונראה עפ"י הגמרא (ברכות י) במה שאמר ישע"י לחוקיה כי מת אתה ולא תחי, מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא, אמר ליה מאי כולא האי, א"ל משום דלא עסקת בפר"ו ורבי'. מבואר מזה המשום דלא עסק בפ"ו יענש עונש נצחי בזה ובבא, וכתב א"ז זלה"ה בישמח משה (פ' אחרי) הטעם למה על זה החטא ראוי לענוש עונש גדול כזה, דהא איתא שעלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים, נמצא דהתנהגות מדת הרחמים אינו רק משום קיום העולם, ומי שאינו עוסק במצוה זו הרי אינו חושש לקיום העולם, דלא תהו בראה, נמצא נשאר עומד על תהלת המחשבה, עכ"ל. והשתא א"ש לא טוב היות אדם לבדו, היינו משום אם יהיה לבדו ואז לא יעסוק בקיום העולם, א"כ במה יתעורר עליו התנהגות של מדת הרחמים, דהא חסד ה' היא לשלם לאיש כמעשהו, היינו דבמדה שאדם מודד מודדין לו, וע"כ טוב לו שלא יהיה לבדו, ואמר הכתוב אעשה לו עזר כנגדו, ר"ל להשתתף מדת הרחמים עם מדת הדין, וזהו העזר, רצה לומר רחמים, עם כנגדו, מדת הדין.

עצי חיים, פ' בשלח

למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם (שמות ב, ט). פירש"י שמא ישא אהת מכם, ויש לדקדק מנא ליה לרשיו"ל להוציא הכתוב מפשוטו שקרא לו לאכול לחם ממש. ונראה דהנה בגמרא (קדושין כט:) הלכה אדם נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה, ר' יוחנן אמר רחיים בצאורו ויעסוק בתורה, ולא פליגי הא לן והא להו, וכתבו התוס' דלכני בכל שהם עניים ואינם יכולים להניח אשתו וילך וילמוד תורה, ולכן ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה, אבל לבני ארץ ישראל שהם עשירים, ומוב לו שישא אשה וילמוד תורה בטוהרה, עיי"ש. והנה משה כשברח מפני פרעה ולא היה בידו מאומה, א"כ היה כמו שאר עניים והאך היה יכול לישא אשה וילך וילמוד תורה, וכמו שאמר ר' יוחנן רחיים בצאורו ויעסוק בתורה, וע"כ אמר יתרו, קראן לו ויאכל לחם, ר"ל שהוא יתן לו ארוחתו על שולחנו די מחסורו אשר יחסר לו, ובכך ישא אשה קודם ואח"כ ילמוד תורה, נמצא הפשט והדרש בקנה אחד עולים.

עצי חיים, פ' שמות, חלק הדרוש

לא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יח) וצ"ב מדוע נקט קרא לא טוב, ולא כתיב להדיא "רע". ואפ"ל על פי מה שכתב ק"ז זלה"ה בישמח משה (פ' אמור) דהנה האדם נברא

שלמה כתובות פ"א ס"ב). דהנה איתא במדרש (ילקוט בא רמז קצא) מי פורע לכם ממדי, מרדכי ואסתר, מי פורע לכם מיון, בני השמונאי, מי פורע לכם ממלכות רביעית, נטרונא, והיה לכם למשמרת, אל תאכלו ממנו נא, לא תבעוניה מהבהבה. וביאר הוית רענן (מבעל המגן אברהם), נטרונא, פי' צריכים אתם לשמור ולהמתין, לא תבעוניה מהבהבה, אל תבקשו לאכול אותם בהבהב, כלומר שאינו צלוי כל צרכו בעוד שלא הגיע זמנו. והנה אמרו דורשי רשומות כל"ה ראשי תיבות כי ל'ה' המלוכה, והנה רש"ל פירש בפסוק זה (תהלים כב כ) כי ל'ה' המלוכה ומושל בגוים, דקאי על הגאולה העתידה לימות המשיח שאו יראו כל באי עולם שתחזור המלוכה והממשלה לחי העולמים. ובכך כיון שאמרו חז"ל מי פורע לכם ממלכות רביעית נטרונא, על כן אנו יושבים וממתנים על הכלה, כדי לרמוז בזה שצריך לישב ולהמתין על אותו הזמן שיתקיים בו כי ל'ה' המלוכה, ובזכות נטרונא ברך משה בלק עמוד רבט

בברכת התנים תקנו חכמינו ז"ל (כתובות ה.) לברך שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה במהרה, שמה תשמה רעים האהובים כשמודך יצירך בגן עדן מקדם. ופירש"י שוש תשיש, לפי שאנו צריכים להעלות זכרון ירושלים על ראש שמחתנו, שמה תשמה, ברכה לחתן וכלה שיצליחו בשמחה טובה לב. אכן יש לדקדק על כפל הלשון שוש תשיש שמה תשמה. וי"ל בהקדם דברי מרן דודי זללה"ה בדברי יואל (פ' ויהי עמוד תקף) לפרש אמרינו בקדושת כתר, הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, וקשה דהרי ידוע שגאולה העתידה תהא בחינתה גדולה הרבה מגאולות הקדמות, והאיך אמר שיגאלינו אחרית כראשית, אך הענין כי גאולות הקדמות היתה ראשית טובה, שנגאלו מעול הגוים משעבוד לגאולה, אבל אחריתם לא היתה טובה, ומפני הטאינו גלינו מארצינו, ואם כן לא היה האחרית כראשית, אבל גאולה העתידה תהא גאולה נצחית, ויהיו ישראל מוסיפין והולכין כמעלות הקדושה וקרבת אלהים, ותהא האחרית טובה כמו הראשית, ועל זה נאמר הן גאלתי אתכם אחרית כראשית, עכ"ד הנחמדים. ומעתה י"ל כי אנו מתפללים על הגאולה העתידה שוש תשיש, היינו שתהא שמחת הגאולה מוסיף והולך בלי הפסק ויהיה האחרית כראשית, ולזה אומרים בכפלים שוש תשיש בראשית ובאחרית, ועל דרך זה אנו מתפללים בעד החתן והכלה שמה תשמה, היינו כשם שהם ששים ושמהים ביום התונתם ושמחת לבם כך יזכו לשמחה ונחת בכל ימי חייהם, והוה שמה תשמה שתהא שמחתם נמשכת והולכת עד עולם אחרית כראשית.

ברך משה שופטים

מעם שניתוסף לאאע"ה אות ה' דייקא לשמו. דהנה אברהם אבינו הרי היה כל עסקו בעבור קיום העולם, וכדמצינו שהתפלל על כך (בראשית ט"ו ב) מה תתן לי ואנכי הולך עירי וגו' הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי, והכתיחו ית' לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך, ונשתלשלה הימנו כל האומה הישראלית. ומי שהושש לקיום העולם ראוי כפי שורת הדין למחוד לו כמידתו ולהתנהג עמו במדת הרהמים. וז"ש המדרש וה' ברך את אברהם בכל, ופרש"י בכל עולה בגימ' בן שנתן לו בן - ומכיון שנתעסק בקיום העולם נתן לו הקב"ה משמו אות ה' והיינו שם הווי' ב"ה מדת הרהמים שבו נברא העולם, דמדה כנגד מדה על שנתעסק בקיום העולם היה ראוי לתת לו רחמים והנינה במדת הווי"ה כדארן. פיב לבב, פר חיי שרה

במדרש ילקוט (שמואל רמז קי) איתא דחתן מוהליו לו על כל עוונותיו דכתיב (בראשית כה ט) וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת וגו' וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה, אלא מלמד שנמהלו לו עוונותיו. ויש להבין אי לא עשה תשובה נשואין מאי מהני, ואי עשה תשובה נשואין למה לי, (והוא

בקישות הפוז' לגבי שמירת שבת באו"ה ריש סימן רמ"ב).

ויתבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' אחרי) לבאר הגמ' (ברכות י) במה שאמר ישעיה הנביא לחזקיה המלך (ישעיה לח א) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה, כי מת אתה בעוה"ז ולא תודיה לעוה"ב, א"ל מאי כולי האי, א"ל משום דלא עסקת בפריה ורביה. ויש להבין דהא חזקיה לא שאל אותו מפני מה, דידע הא דכתיב (קהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אך שאל אותו מאי כולי האי, ורצונו לומר מה מניע לו עונש גדול כזה בזה ובבא, ואם כן מה השיב לו מפני דלא עסקת בפריה ורביה, הא אכתי קשה מאי כולי האי, דעל זה אין מהראוי להעניש עונש גדול כזה. אמנם הדבר נכון על פי מה שכתב העיקרים (פאמר ד פל"ז) שלפי שורת הדין ראוי שיהא העונש נצחי והשכר זמני, אבל רב חסד מטה כלפי חסד ומנהיג העולם כולו ברחמים שיהיה השכר נצחי והעונש זמני, עי"ש מלתא במעמא. ולפי זה מובן שעל זה החטא שלא עסק בפריה ורביה ראוי להעמיד על קו הדין שיענש עונש נצחי בזה ובבא, דהנה אמרו חז"ל מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרהמים, נמצא דהתנהגות מדת הרהמים אינו רק משום קיום העולם, אכן מי שאינו עוסק במצוה זו הרי אינו הושש על קיום העולם, נמצא נשאר עומד על תחלת המחשבה, ולכן ג"כ מתנהגים עמו במדה"ד, ושורש מדה"ד הוא עונש נצחי בזה ובבא, עכ"ד.

במהלכו כי לאיזה סיבה ימחלו עוונותיו מחמת שהוא נושא אשה, אלא באמת מיירי בהתן שעשה תשובה, והרי הוא ניגש ליום חופתו בשברון לבב ועושה לעצמו חשבון הנפש להתבונן במעשיו שעשה מיום עמדו על דעתו עד היום הזה. אכן נתעורר השאלה איך יועיל התשובה הא נפש החוטאת תמות, אלא על כרחך שהקב"ה ברוב רחמיו והסדיו מקבל התשובה ברחמים וברצון כי הוא חושש לקיום העולם ויודע כי יצר לב האדם רע מנעוריו, וכל זה הוא רק אם גם האדם הוא חושש לקיום העולם, ולכן התן ביום חופתו המתחיל לעסוק במצוות פריה ורביה והחושש לקיום העולם, אם הוא עושה גם תשובה בשלימות מוחלטת לו על כל עוונותיו, אבל זה ברור כי התנאי קודם למעשה שכל זה הוא רק אם הוא עושה תשובה.

כ"ק מרן רבינו שליט"א

ומעתה יש לומר כי העוסק בצדקה והסד הרי הוא חושש לקיום העולם שלא ימות העני ברעב, ואם כן כיון שהוא חושש לקיום העולם הרי מדה כנגד מדה יהיה הקב"ה בעבורו להתנהג עמו במדת הרחמים. ולמעט זה מהני תשובה, כי מבואר במדרש ילקוט (יהוקאל רמז שנה) שאלו לחכמה חוטא מהו ענשו א"ל חטאים תרדוף רעה, שאלו לנבואה חוטא מהו ענשו א"ל הנפש החוטאת היא תמות וכו' שאלו להקב"ה חוטא מהו ענשו א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו. ומעם הדבר כי הקב"ה הוא בעל הרחמים ורוצה בתשובת רשעים, אך כל זה הוא אם האדם חושש לקיום העולם, גם הקב"ה יחוש בעבורו להתנהג עמו ברחמים ויקבל תשובתו.

והנה זה ברור שהחתן הנכנס ליום חופתו ונכון לבו במחשבה שמאליו נמחלו עוונותיו גם בלי תשובה, הרי לשוא

שמחת חתן וכלה

אכן י"ל עוד בביאור הענין עפ"י הגאון מווילנא ז"ל בשנות אליהו (בלקוטים) לפרש מאמר המשנה (אבות פ"ג מ"א) דע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כי נתינת הדין הוא על מה שחטא, ונתינת החשבון הוא מפני שאין אדם הפשי מבלי לקיים המצוות בכל שעה ורגע, ואם כן באותו שעה שעבר עבירה, מלבד העבירה שעשה, הרי באותו שעה לא עשה מצוה, וזהו החשבון שלא קיים מצוות בשעת עשיית העבירה, עכ"ד.

והוסיף על זה כ"ק מרן אאמור"ר זללה"ה בברך משה (פ' תוריע עמוד סו) לחדש, דכדבר הזה הוא לגבי שכר מצוה, שהרי אמרו חכמים (מנחות יא) מדה טובה מרובה ממדת פורעניות, ובכך כשם שבכל חטא ועון צריך האדם ליתן דיין וחשבון, הן על מעשה העבירה והן על מה שלא קיים מצוה בשעת עשיית העבירה, כן הדבר גם לגבי קיום המצוות, אשר הוין ממה שעתידי האדם לקבל שכרו על עצם מעשה המצוה, עוד יוסיפו לו מן השמים שכר טוב על שלא ביטל את הזמן ההוא בחטא ופשע, וע"ד מאמרם ז"ל (קידושין לג) ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה. ולפי"ז מקום יש לומר דהא דאמרינן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, היינו דוקא על עצם מעשה המצוה, אבל על מה שלא עבר עבירה בשעה שקיים את המצוה איכא שכר אף בעולם הזה, ודבר זה מדוקדק בלשון חכמים שכ"ר מצו"ה בהאי עלמא ליכא, דדוקא שכר המצוה עצמה ליכא בהאי עלמא, אבל על מה שנמנע מן העבירה באותה שעה איכא שכר אף בעלמא הדין, עכ"ד.

אמר רבי הלכו אמר רב הונא, כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות (ברכות ג). י"ל כי החתן ביום התונתו מתבונן בנפשו איך שזכה בימי בהרותו לישב באהלה של תורה ועלה ונתעלה במעלות התורה, והוא כהתן יוצא מחופתו נפל על צוארו עול פרנסת ביתו ומוי יודע אם יוכל לאהר נישואיו להצליח דרכו בתורת ה', ועל דבר זה הוא דואג ומתאונן ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה, ועל כן מצוה גדול לבא ולשמח את החתן כי בודאי מצא אשה מצא טוב והאשה הבאה אל ביתו תהא עור כנגדו לסייע בידו להביא טרף לביתו, והוא יוכל לשבת להלאה בבית ה' על התורה ועל העבודה, והיינו מעמא שהמשמח חתן זוכה לתורה, כי מאחר שהוא שימח את החתן בענין התורה, על כן בא בשכרו במדה כנגד מדה שזוכה לתורה.

ברך משה, פ' תבא

בברכת חתנים, שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם, ויש להבין כפל הלשון שמח תשמח. ומתאמרא משמיה דק"ו העצי היום זי"ע שאמר בדרך צחות כאשר כיבדו אותו לדרוש במסיבת שבע ברכות, ולא ה"י לו השק לומר דברי תורה, אך אחרי שהפצירו בו מאוד פתח ואמר, שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם, וכאשר רוצין לשמח החתן צריכין להתבונן איך ה"י כשמחך יצריך בגן עדן מקדם, הרי בגן עדן מקדם לא היו שם רבנים שיאמרו דברי תורה, א"כ גם אני עכשיו אי"צ לומר דברי תורה, עכ"ד ודפח"ת.

למדריגה גדולה להיות על כנפי השכינה, ובפרט בהזמן גרמא להרבות בריקודין של מצוה בשמחת התן וכלה, כי דוקא בני ישראל זוכים להיות על כנפי השכינה, שהורתם ולידתם הוא בקדושה יתירה, מה שאין כן הגרים, ועל כן מגביהין עצמן בריקודין של מצוה בשמחת התן וכלה, להורות על קדושת נשמת ישראל שהם הוסיים על כנפי השכינה. כ"ק מרן רבינו שליט"א

מה שמאחלין "מזל טוב" למי שמצא אשה מצא טוב. והנה איתא בגמרא (דלילין צ"ה:) תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית תינוק ואשה אף על פי שאין נחש, יש סימן, פירש"י דאי מצלח בסחורה ראשונה אחר שבנה בית או שנולד התינוק או שנשא אשה, סימן הוא שהולך ומצליח, ואי לא, אל ירגיל לצאת יותר מדאי שיש לחוש שלא יצליח. ומכאן נובע מקור מנהגן של ישראל שמברכים ברכת "מזל טוב" למי שנשא אשה או שנולד לו בן או שבנה בית, כי בזה מתפללין עליו, שתהא מזלו טוב ויצליח בדרכיו, כי אם לא יצליח כזאת הוא סימן רע לו ח"ו. ב"ק משה, פ' ויצא

ויצחק בא מבוא באר לחי רואי וגו' ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים (בראשית כד, כב.) רש"י פירש כי בא לזיווג הגר לאברהם אביו. וידוע (בבא קמא צ"ב.) כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה. ויצחק היה מתפלל לפנות ערב על זיווגו של אברהם אביו היא הגר כמו שפירש רש"י, וא"כ א"ש המשך הפסוקים, כי יצחק בא מבוא באר לחי רואי לזיווג הגר לאברהם אביו, ומסתמא היה מתפלל לה' שיהיה זיווגו עולה יפה, ועל כן נענה הוא תחלה וישא עיניו וירא והנה גמלים באים. ייטב לב, פ' חיי שרה

ולכן התן הנושא ומוחלין לו על כל עוונותיו, הרי מכאן ואילך הושבנא חדש, וצריך שיקבל עליו להקים ביתו על אדני התורה והיראה בדרך זה, ומלבד הזהירות שלא לעשות עבירה, ידע שגם הוא מחויב לקיים התורה והמצוות ולמלאות הזמן כדבעי למהוי לעבדה ולשמרה.

ובזה יתבאר כפל הלשון שמ"ח תשמ"ח רעים האהובים, דלשון שמחה יצדק על התורה והמצוות, כדכתיב (תהלים יט ט) פקודי ה' ישרים משמח"י לב, והכוונה שצריך להתן לקבל על עצמו בכפליא שיקים ביתו בדרך התורה לעבדה ולשמרה במצות עשה ובמצות ל"ת, והשמחה של קיום התורה והמצוות יהיה שמחה כפולה, הן בקיום המצוה והן להזהר שלא לעבור על העבירה, והוא יהיה באופן כשמחך יצריך בנן עדן מקדם, דגם שם ויניחהו בנן עדן לעבדה ולשמרה בבי' ענינים הן קיום מצות עשין והן שלא לעבור על הלא תעשין. כ"ק מרן רבינו שליט"א

יש לתת טעם לדבר על מה שנהגין בעת ריקודין של מצוה ובשמחת התן וכלה לקפוץ ולרקוד ומנשאים את עצמם למעלה.

ונראה על פי מה שהביא ק"ז וללה"ה במאור עינים (פ' שמות) בשם האר"י ז"ל (שלח"ק מסכת שבועות בשם הר"ח) שאין לומר בנוסח הזכרת נשמות, המצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה, כי זהו מדריגת הגרים, אלא יש לומר על כנפי השכינה, כי נשמות ישראל הם למעלה מכנפי השכינה, עכ"ד.

ובכן י"ל כי מה שמנשאים עצמם למעלה בשעת הריקודין, הוא להורות שבני ישראל הם על כנפי השכינה, וכבר אמרו (שבת ט) אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, נמצא שעל ידי שמחה של מצוה זוכים בני ישראל להגיע

מצוה טאנין

ומסתבר נמו לומר שזה יהיה ענין הריקודין דלעתיד, כדאיתא בגמרא (תענית לא.) אמר רבי אלעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בנן עדן, וכן אומרים בשירת אקדמות מטיילי כי היננא בהדי שכינתא, והיינו שהקב"ה שהוא כביכול החתן ירקד עם כנסת ישראל היא הכלה, ועל זה נאמר (ישעיה סב ה) ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך, וכן כתיב (ירמיה לא יג) אז תשמח בתולה (דא כנסת ישראל) במחול, וכנגד זה הזמן דלעתיד גם בעת הגלות משמחין בריקודין של מצוה בעת נשואין, על שם העתיד שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים, אז תשמח כנסת ישראל כלה קרואה בנעימה כי היננא בהדי שכינתא.

כ"ק מרן רבינו שליט"א

נראה במעמא דמילתא שמשמחין במזמומי חתן וכלה בריקודין של מצוה, על פי מה שכתבו הפוסקים (תשב"ץ סימן תפ"ו) נקוץ האי כללא בידך כל המנהגים של חתן וכלה אנו למדין ממתן תורה, שהשי"ת היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל.

אכן כתיב על זמן המקווה לעתיד במהרה בימינו (ישעיה נד ה) כי בעליך עושיך ה' צבאות שמו, נשמע מזה שעד היום היה רק בחינת אירוסין וקידושין, אבל לעתיד יהיה בבחינת נשואין כמו שנאמר (הושע כ"א) וארשתוך לי לעולם.

ויתכן שמטעם זה עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן כמבואר בגמרא (בבא בתרא ע"ה.) כי זה יהיה סעודת הנשואין של קוב"ה וכנסת ישראל לעתיד לבא.

Yetev Lev

D'Rabeinu Joel D'Safmar
Eretz Yisruel Inc.

מוסדות יטב לב

דרבינו יואל מסאטמאר
בארה"ק תובב"א

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

וענתה השירה הזאת מעומק לבבינו, לכבוד ידידינו הנאהבים והנעימים, הנגידים המפוארים ראשונים לכל דבר שבקדושה, על ישראל הדרתם בהילולים ותוארים, ברוכים הם מפי עליון, לעמוד לימין עני ואביון, הוד והדר פעלם לטובת מוסדותינו הקדושים בעוז ותעצומות, ביתם בית ועד לחכמים ותלמידים, מגדלים ביתם לשם ותפארה, דרכי רבותה"ק נר לרגלם ואור לנתיבתם, כבוד שמם משבחים ומפוארים

הלא המה המחותנים הנכבדים, טובים השנים אנשי מעשה וחסידים

והרבני הנגיד המפואר

מו"ה **צבי אלימלך גראס** הי"ו

ומנב"ת זוגתו החשובה שתהי'
המפורסמת במעשי צדקה וחסד

אשר זכו לעשות ביתם אכסניא
למסיבה לטובת מוסדותינו הק'
בעיר וויליאמסבורג יצ"ו

הרבני הנגיד המפואר

מו"ה **אהרן צבי מיטטעלמאן** הי"ו

ומנב"ת זוגתו החשובה שתהי'
המפורסמת במעשי צדקה וחסד

אשר זכו לעשות ביתם אכסניא
למסיבה לטובת מוסדותינו הק'
בעיר בארא פארק יצ"ו

לרגל קישור החיתון שנעשה בשטומ"צ בין צאצאיהם לסימן טוב ומזל טוב
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין!

וזאת הברכה מאלקי המערכה, זכות החזקת לומדי התורה יגן עליכם להצלחה ולשמירה, עץ חיים הוא למחזיקים בה בעוז וגבורה, הון ואושר בביתכם זו תורה וזו שכרה, וימלא ה' כל משאלותיכם במדה יתירה, בנים ובני בנים עוסקים בתורה, והבית הזה בהבנותו יהא בנין עדי עד, בורא עולם בקנין השלם זה הבנין, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו בימינו במהרה, ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו, אמן.

המברכים בכבוד והוקרה

הנהלת המוסדות בארה"ב

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

לילות החורף הארוכים והמאירים

א גוטע וואך! פארן גאנצן עולם דא, פארן ציבור וואס ס'איז זיך צוזאמענגעקומען, וויל איך זאגן דא פאר די בחורים, די יונגערע בחורים און פאר די עלטערע בחורים, בחורים וואס זיצן און לערנען, דארפן זעהן אויסצונוצן די ווינטער נעכט, צדיקים האבן דאס גערופן די לעכטיגע נעכט, מ'זיצט און מ'לערנט, אין איין ווינטער קען מען ווערן א תלמיד חכם דורך די נעכט, אזוי האבן געזאגט צדיקים, ס'איז נישט אזא לייכטע זאך.

עכ"פ די גרויסקייט פון די ווינטער נעכט, וויסן מיר צדיקים האבן זייער געהאלטן, דער הייליגער יודיטשויער רבי ז"ל ר' אייזיק'ל יודיטשויער האט אסאך גערעדט פון די ווינטער נעכט.

און דא ב"ה ס'איז זיך צונויפגעקומען אזא גרויסער עולם בלעה"ר, דארף מען זעהן די אלע בחורים און יונגעלייט אויך אויסצונוצן די צייט ווינטער, מ'ארבעט טאקע, אבער אויף דער נאכט דארף מען זיך קובע זיין עתים לתורה, און זעהן מ'זאל לערנען, אין לנו שויר רק התורה הזאת, די תורה הקדושה דאס האלט אונז.

דער אייבערשטער זאל העלפן עס קומט דער ווינטער, זאלן מיר זוכה זיין עוסק צו זיין בתורה אויסנוצן די צייט, און אין דעם זכות וועט אונז דער אייבערשטער העלפן גם כי יתנו בגוים עתה אקבעם (הושע ח') כי יתנו איז טייטש לערנען (מלשון תנא) אונז זעמיר דאך אין גלות, מען האט אונז אריינגעשיקט אין גלות אריין, דארף מען זעהן וואס האלט אונז אייגענטליך, אונז זעמיר שוין אזוי לאנג אין גלות, נאר דאס וואס מ'לערנט, מ'לערנט יעדער איינער לפי מדריגתו, מ'דארף לערנען חומש ורש"י, מ'דארף לערנען גמרא מיט תוס', מ'דארף לערנען שולחן ערוך, און זעהן אויסצונוצן די צייט.

און די מענער און בחורים זאלן זיצן או לערנען, יעדער איינער, ס'איז דא חיוב אויף יעדן איד עוסק צו זיין בתורה, אפילו ווער ס'ארבעט מוז זיך קובע זיין על כרחק א צייט ווען ער זאל זיצן און לערנען.

דער אייבערשטער זאל העלפן, ס'איז זיך קיעה"ר דא צונויפגעקומען א גרויסער ציבור, קל כביר לא ימאס, דער אייבערשטער זאל העלפן מיר זאלן זוכה זיין אלע אינאיינעם טאקע אזוי ווי משה רבינו האט געזאגט בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו, אלע זאלן מיר זוכה זיין גיין אנטקעגן משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

(דברות קודש ממרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע מוצאי שמחת תורה שנת תש"ס לפ"ק)

שמעתי מפי הרה"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף טווערסקי זצ"ל מסקוויא, שהגיד בשם הרה"ק ר' אברהם ישע העשיל מאפטא זי"ע בעל אוהב ישראל, שאמר על לילות הארוכות אשר בימות החורף, שהן גיבענטשטע נעכט. (אמרי דבש)

נכון מאוד ובוודאי שכא"א ישמור עצמו מאוד לבל לעשות עוד דברים מכוערים למען יראת ה' יהי חופף עליו כל היום, ויכין א"ע לימי החורף ללילות הארוכים הבעל"ט לעבוד בהם את ה' ולהוסיף לימוד התורה, וכמ"ש בקדשו הרה"ב מפרשיסחא בלה"ק: "די יסע געסט די לאנגע ווינטער נעכט קומען אן" צריך האדם להכין לקבלם בטהרה ולעבוד בהם את ה' בתורה ובמעשים טובים. (תפארת שמואל)

ועתה באים ליולי החורף הארוכים שצדיקים היו קוראים עליהם "אונזערע גוטע פריינד קומען" והזמן גרמא להתחזק בכח התורה. (נתיבות שלום)

שמעתי מר' לייב אברהם ש"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרוזין שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריבטש, כי פסוק (בראשית א' ב) והארץ היתה תוהו ובוהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלוקים יהי אור קאי על שבת חנוכה, והרה"ק מאפטא היה קורא אותן כדרלעומר שבתים, ואחד קדוש (הרה"ק ר' צבי מוידעטש) אמר בזה"ל די ווינטערדיגע סדרות גייען גיט אנגעטוהן (מיט פעלצן), כלומר שהם בלבוש עב. (מרגניתא דבי רבנן)

אמר הרה"ק ר' צבי מוידעטש זי"ע, בעל העטרת צבי, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד. (הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

פעם אמר הרה"ק העטרת צבי מוידעטש זי"ע: "א איד קען זיך אויסבעטן ווינטער פארטאג'ס ווי יום הקדוש ביי נעילה" (יהודי יכול לשפוך שיח לה' באשמורת ימי החורף כמו יום הקדוש בעת תפילת נעילה). (אוצר ישראל)

כתיב ויסעו מסוכות ויחנו באיתם וגו', פירוש אם הימים הנוראים וימי הסוכות עברו עליו כהלכה, ועבד עבודתו כראוי שיכול כבר לקיים "ויסעו מסוכות" אז "ויחנו באיתם", כהא דכתיב (תהלים ט"ד) "אז איתם וניקיתי מפשע רב" על כל השנה הבאה. (נפלאות יצחק בשם הרמ"מ מוארקא זצ"ל)

ויתן לך את ברכת אברה"ם

מעומק לבבינו, נשגר בהני שורתא, כסא דברכתא, מלא טיבותא, באותות הוקרה ורבותא, אל מע"כ ידידינו ומכובדינו, משליך עצמו מנגד למען הרמת קהילתינו, לבו ער וחם בכל עת תמיד לכוללינו, עסקן נמרץ לכל קדשי בית ישראל, עושה ומעשה צדקה וחסד לפרט ולכלל, וה' ברך את אברה"ם בכל,

האי גברא יקרא, נודע לעו ולתפארה

מזה"ד אברהם משה

לעבאויימי' דה"י

מגדולי עסקני היהדות החרדית
במעלבורן-אוסטראליע יע"א

לרגל שמחתו בהולדת בתו שתחי'

ברוך אשר יקים את דברי התורה, ובשכר זאת יתברך ברוב שמחה ואורה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, והש"ת אל תוך ביתו יניח ברכה, ויוסף עליו ה' אלף פעמים ככה, להרבות ולהמשיך בפעליו הנמרצים והכבירים, ותמיד נספר תהילתו ונהללו על מעשיו הישרים, וכל טוב סלה

המברכים בברכת התורה
הנהלת מולל עצי חיים ד'סאטמאר
בני ברק

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — מג — בלתי חובה

יום א' פרשת האזינו - עשי"ת תשס"ט לפ"ק

חלק מתוך השיחה בשעת ביקורו של הגה"צ ר' יוסף פרענקל שליט"א

אדמו"ר מוועליפאלי בעיר פלעטבוש

ביחד עם משלחת עמקנים נכבדים העוסקים בפעולות אצל דלתי הממשלה לטובת מוסדות התורה בארה"ב נכחו: הרב גדלי' ווינבערג נ"י, הרב חיים דוד צוויבל נ"י, הרב ארי' לייב גלאנץ נ"י, ועוד. ובהשתתפות הרב"ג ר' נפתלי הירצקא צוויבל שליט"א ראה"כ תו"י דרב"י וויליאמסבורג

געזעסן מיט אים צוויי שעה אין תפיסה - כ'האב אים ארויסגענומען פון די תפיסה אין רייקערס איילענד' און געלייגט אין מאנהעטן - ער זאגט מיר אז ער האט שוין דריי יאר נישט געלייגט קיין תפילין ל"ע, היינט האט ער געלייגט תפילין, ער האט געדאווענט און ער האט זיך צעווייגט ביי קריאת שמע, האב איך געכאפט מיט אים א שמועס, ער האט זיך געעפענט פאר מיר און ער האט מיר אלעס דערציילט, בקיצור, ס'האט זיך אנגעהויבן מיט א קליינע סעלפאן, דאס האט אים געלייגט אין דער ערד ר"ל.

אב"ד וועליפאלי: ביי אונז איז נישטא אזא זאך אז א בחור זאל האבן א סעלפאן אן די הסכמה פון טאטע מאמע, ס'איז נישטא אזא זאך.

רבינו: מיר האבן געמאכט א תקנה אז ס'זאל נישט זיין "בכלל" אין די ישיבה קיין סעלפאן.¹

אב"ד וועליפאלי: כ'האב געהאט א מעשה מיט א פיינעם בחור וואס די מאמע האט זיך גע'עקשנט' אז ער מוז האבן א סעלפאן, זי האט גע'מענה'עט אז ער איז אוועק פון שטוב און מ'מוז אים קענען כאפן, איך האב נישט מסכים געווען,

דברו בעניני חינוך מיוחד במוסדות התורה, ובנוגע השתדלות שונות שנעשו בענין זה אצל הממשלה כאן בארה"ב, וגם אודות מגיפת הדראגם בקצה המחנה ה"י, והפעולות שנעשו בענין זה בעזרת הממשלה. וגם בנוגע שאר פירצות ונסיונות הדור בענין הקאמפיוטער, אינטערנעט, ובפרט הסעלפאונס אשר נגרם על ידם השחתה והיזק לנפשות ישראל.

אב"ד וועליפאלי: איך האב דאך א ישיבה אויך, די נסיונות זענען זייער שטארק, ס'נעמט דאך נישט היינט מער ווי א סעקונדע.

איך בין דאך אויפגעוואקסן דא אין אמעריקע, איך בין נישט קיין אייראפעאישער, מ'האט טאקע דעמאלטס נישט געוואוסט אזוי ווייט וואס דאס מיינט צו זיצן און לערנען אזוי ווי היינט, אבער דעמאלטס איז נישט געווען אזוי שטארק דער כח וואס האט אוועקגעשלעפט, אז מ'האט געוואלט האט מען געלערנט און אז נישט איז נישט. היינט איז דער רוח אויף די גאס סך ערגער, מ'דארף אין ערגעץ נישט גיין...

רבינו: עם איז זיכער אזוי, היינט קען יעדער אנקומען איבעראל ליידער...

ר' ארי' לייב: איך בין היינט געזעסן מיט א בחור פון א היימישע שטוב, ער האלט שוין ליידער זייער ווייט, כ'בין

¹ בדרשת שבת הגדול שנת תשס"ז לפ"ק עורר כ"ק רבינו שליט"א באהרה חמורה על ענין זה, ותקן כי אין להמצא אצל שום בחור בישיבה מכשיר הסעלפאן, כי דין גרמא בנוקין.

וויליאמסבורג אז יעדער כולל יונגערמאן וואס האט א סעלפאן זאל זיך מוזן אנשליסן אין דעם. מ'קען נאר האבן די נייע טעלעפאנען, אנדעם קען מען נישט באקומען קיין כולל געלט.

מיר זענען געזעסן צוזאמען מיט די ראשי הכולל פון אלע כוללים אין צעהלימער ביהמ"ד, רבי יושע יחזקאל טעמפלער (ה"ה הרה"ג ראה"כ שערי לימוד וויליאמסבורג יע"א) האט גערופן די אסיפה, וואו מ'האט דן געווען דערוועגן.

רבינו: די עסקנים זאגן אז די היינטיגע טעלעפאנען זענען אכציג פראצענט אנדערע מכשירים, און צוואנציג פראצענט טעלעפאן...

הרב גדלי' וויינבערגער: הרב ראזענבלום (ה"ה הגה"צ ראש ישיבת שערי יושר שליט"א בבארא פארק) האט אסאך געטון דערין, ער איז זייער שארף.

רבינו: יא, מיט עטליכע יאר צוריק האט מען שוין געטון דערין.

הרב חיים דוד צוויבל: ס'האט זיך נאר נישט אויסגעארבעט. זיי האבן געהאט גאנצע פלענער ס'איז נישט געלונגען.

רבינו שליט"א התאונן מרות על המצב כי אם בא"י הצליחו הרבנים דשם לתקן ענין זה, מי"מ כאן בחו"ל עדיין לא הצליחו לתקן הדבר כפי הראוי להיות.

ואמר רבינו: איך האב דעמאלטס מיטגעלעבט יענע פרשה, ס'איז א גרויסע חרפה און בושה וואס דא איז געווען, מ'האט שוין געהאט אויסגעארבעט ביי 'ספרינט' אז עס זאל זיין א כשר'ע סעלפאן, 'ספרינט' האט געגעבן הונדערט טויזענט דאללער אז מ'זאל עס מארקעטן. און מ'האט אנגעהויבן דאס צו אדווערטייזן אין די היימישע צייטונגען, צווישן דעם האט עמיצער געמאכט אן אדווערטייזמענט און געשריבן עפעס אן אדווערטייזמענט מיט די ווערטער 'אוישוויץ 2005' און ארויסגעברענגט דערמיט אז די טעלעפאנען איז שריפת נשמה.

איז עמיצער געגאנגען און איינגעגעבן א קלאגע קעגן 'ספרינט' אז ס'האט אים געמאכט א 'טראומא' און לאזט אים נישט שלאפן ביינאכט... ס'דערמאנט אים פון אוישוויץ... ווען 'ספרינט' האט געזעהן מיט וועמען זיי האבן דא צוטון האבן זיי צוריק געצויגן פונעם גאנצן עסק.

כ'האב אים געהייסן אז ער זאל דאס אהיימטראגן, די מאמע האט זיך נישט געלאזט וכו', נאך א וואך קומט ער אריין צו מיר אין אפיס, ער שפארט צו די מיר און ער הייבט אן ביטערליך צו וויינען, איך פרעג אים וואס וויינסטו? וואס איז געשעהן? ער נעמט ארויס דעם סעלפאן פון טאש, רחמנא לצלן וואס האט פאסירט דורכדעם... ער ווייסט נישט וואס צו טוהן, אבער די מאמע האלט אז ער מוז דאס האבן...

רבינו: ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן (איכה ד י).

אב"ד וועליפאלי: דאס איז ממש געפערליך, דאס זענען זאכן וואס מ'הערט נסדר, ס'געשעהט אזעלכע שרעקליכע זאכן, אבער פארוואס זאל א בחור דארפן האבן א סעלפאן, ער זיצט אין בית המדרש א גאנצן טאג פון צופרי ביז ביינאכט, ער לערנט ער דאווענט פארוואס דארף ער האבן א סעלפאן?!

הרב נפתלי הירצקא: פאריגע וואך איז געווען א מיטונג פון אלע ראשי הכוללים אין וויליאמסבורג, מ'האט גערעדט וועגן די סעלפאנס מיט די 'טעקסט מעסעדזשעס' והודעות בכתב המופיעות על מוסך הסעלפאן, דאס איז א זאך וואס לייגט אוועק יונגעלייט, ס'קומט אריין מעסעדזשעס פונדערויסן, ר"ל.

ודברו בפרטיות אודות ההורבנות הנוראות שנגרמו על ידי שהסעלפאן פתוח לכל אשר יכול לשלוח הודעותיו, רח"ל.

אב"ד וועליפאלי: דער פראבלעם איז אז די היימישע מנהלים קענען זיך נישט אזוי אויס דערמיט, און זיי באגרייפן אויך נישט ווי שרעקליך דאס איז... די מעכנאלאגיע לויפט היינט אזוי שנעל, אז דאס וואס איז געווען נייעס מיט צוויי יאר צוריק איז שוין היינט אלטמאדיש.

הרב חיים דוד צוויבל: דער טעלעפאן איז היינט געמאכט אזוי דירעקט, אין אמעריקע הייסט דאס 'אמארזשן' פון קאמיוניקעישאן מיט אינטערטעימענט, דאס איז דער ציחל אז מ'זאל קענען האבן אויפן טעלעפאן וועלכע מאווי מוזויל מיט אלעס וואס איז שייך.

החמישיך הרב נפתלי הירצקא: יעצט איז דא א נייע זאך, די פירמע 'ספרינט' שלאגט פאר א פלאן צו מאכן אז מ'זאל קענען האבן נאר טעלעפאן און נישט קענען צוקומען צו גארנישט, ניטאמאל קיין טעקסט מעסעדזשעס פונדערויסן, וויל מען יעצט מאכן א תקנה אלע ראשי הכוללים פון

געווען איז נישט נוגע, נאר די עצם זאך אז מ'ארבעט אינאיינעם לטובת הענין איז א געוואלדיגע הצלחה.

רבינו: מ'דערציילט אז דער רבי ר' משה לייב סאמב'ער זי"ע ער איז "דער רבי פון פדיון שבויים", ער איז אמאל געגאנגען פאר פדיון שבויים אויסצוליוון אידן, עס איז געווען אמאל ווען ס'איז אים געגאנגען שווער, ער האט געהאט א דורכפאל, ס'איז אזוי געווען איינמאל און נאכאמאל האט ער זיך געמאכט א חשבון אז עס קאמט אים אזויפיל כח און צייט, ער קען שוין נישט מער. ער האט מחליט געווען אז דאס וואס ער האט שוין וועט ער נאך עוסק זיין און נאכדעם וועט ער אויפגעבן, ער זעהט דאך אז עס איז נישט לרצון.

איז ער געגאנגען אויסליוון א איד וואס איז געזעסן אין תפיסה, יענער איז געווען א גנב, ער איז געזעסן אין תפיסה וועגן גניבה, רבי משה לייב זעהט דעם איד, ער זעהט אז דאס איז גאר א שוואכער איד, ער רעדט מיט אים וועגן דעם ענין, און זאגט איהם "כ'האף אז דו וועסט מער נישט גנב'ען", זאגט יענער אז נין, ער קלערט בכלל נישט אזוי, זאגט אים רבי משה לייב "דו זעהסט דאך וואו דו ביסט אנגעקומען". זאגט דער גנב "רבי, יעצט איז נישט געלונגען, דאס קומענדיגע מאל וועט שוין געלונגען".

האט רבי משה לייב געזאגט אז פון דעם גנב האט ער זיך געלערנט "יעצט איז טאקע נישט געלונגען, אבער דאס קומענדיגע מאל וועט יא געלונגען".

דאס איז לגבי דעם ענין, מ'מוט וואס מ'קען, אפילו מ'זעהט נישט פירות אויף די מינוט, מ'דארף אבער ווייטער פרובירן ביז מ'זעט בע"ה געלונגען.

הרב גדלי' וויינבערגער: דאס אליין אז דער רבי האט מאחד געווען אלע עסקנים פון איבעראל צו טון אין דעם ענין איז שוין געווען א גרויסע הצלחה.

ותיאר הרב ארי' לייב הי"ו לפני הנזכרים כמה פרטים מהפעולות שכבר נעשו בענין זה לטובת החבורים, והמצב כהיום הזה, ומה שנראה לפי העי"ד העוסקים במשפטם וכו'.

רבינו: דער אייבערשטער זאל העלפן, השם ירחם, מיר דארפן אלע פדיון שבויים, גאנץ כלל ישראל איז אנגעוויזן דערויף.

אב"ד וועליפאלי: עמיצער האט מיר לעצטנס געזאגט דער אייבערשטער 'העלפמי' נישט, ער מוט אלעס...

זבירך רבינו: א גמור התימה טובה, א גוט געבענשמש יאר.

דאס איז ליידער געקומען פון 'אינעווייניג', א אידישער געשעפטסמאן...

הרב חיים דוד צוויבל: דעמאלטס איז געווען דער פראבלעם אז אלעס איז געגאנגען דורך זיי און די היימישע סוחרים האבן אזוי פארלוירן ביזנעס, יעצט וועט מען דאס מאכן אז עס גייט דורך די היימישע סמארס אזוי אז זיי וועלן אלע זיין אין ביזנעס.

רבינו: במשך די יארן איז שוין געווארן נאכמער פארגעשריטן, ווי מ'זיט איבער דעם מצב היינט מיט די 'בלעקבערים' וואס איז אריינגעקומען...

הרב חיים דוד צוויבל: דאס איז דער גרעסטער פראבלעם, די טעכענעלאגיע איז אזוי פארגעשריטן און מ'קען היינט מיט דעם טון אזויפיל זאכן, אז עס איז זייער שווער פאר א מענטש אז ער זאל אלעס אויפגעבן און דאס נוצן נאר פאר א טעלעפאן.

ווען א בחור'ל קומט קויפן א סעלפאן, ווען ס'זאלט געווען נאר א 'טעלעפאן' וואלט געווען נאר א האלבע צרה, אבער יענער אפפערט איהם פאר די זעלבע פרייז די כלי מיט אלעס, און דא וויל מען אז ער זאל נאך צאלן א סאך טייערער און באקומען דערפאר סאך ווייניגער, דער יצר הרע לאזט נישט.

רבינו: ליידער, מ'ברענגט אהיים דעם שאול תחתיות צו זיך אין שטוב! אמאל אז איינער האט געוואלט זינדיגן ל"ע האט מען געדארפט אוועקפארן, מ'האט געדארפט מורא האבן טאמער וועט איהם איינער זעהן, ס'איז נישט געווען אזוי לייכט. און דער יצר הרע פון היינט גייט דאך אזוי, ס'כאפט אמאל א שוואכע מינוט, ווען דער יצר הרע כאפט איהם דארף ער גארנישט טון, ער האט דאס ביי די האנט און ער פאלט דורך.

ונמשך השיחה אודות גמור תיקון הנ"ל של הפירמא ספרינט בהקדם.

הרב גדלי' וויינבערגער: מיר האבן געוואלט אויסנוצן די געלעגענהייט צו דאנקען דעם רבי'ן אויף דעם וואס דער רבי האט צוזאמען גענומען דא מיט עמליכע חדשים צוריק עסקנים פון פארשידענע קרייזן אז מ'זאל ארבעטן אינאיינעם פאר 'פדיון שבויים'. (בחדש ניסן העל"ט סידר רבינו שליט"א שיתאחדו העסקנים מ כמה קהילות רבנים, עסקנים, וע"ד (לאיעראם) להשתדל בנוגע משפטם של ג' בחורים מארה"ק היושבים במאמר קשה ר"ל במדינת יאפאן). וויפיל מ'האט דערווייל מצליח

ביקור הגאון הגדול רבי מנחם זכרי' זילבער שליט"א

אב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים, מח"ס שו"ת מאזני צדק

אחרי שהופיע בתור נואם הכבוד במעמד "קביעת בית דין" בקרית יואל, בראשות כ"ק רבינו שליט"א בהתייסדות הבר"צ לדיני ממונות שעל ידי קהלתינו הק' בקרית יואל

אויב ס'זאלט מאקע אנגערייט די ערד וואלט מען אוודאי נישט געשניטן.

ואמר הגאון שליט"א בנוגע החיטים: ס'איז מיר אויסגעקומען לעצמענס צו רעדן, האב איך נאכגעזאגט דעם תולדות (פר בא) אויפן פסוק (ויקרא י"ט ל"א) אל תפנו אל האבות, איז דער כתיב אל האבות, זאגט ער אז ווען עס קומט צו אייגענע זאכן צו מילי דעלמא, טוט מען אזעלכע זאכן וואס עס איז לא עלה על דעת האבות, ווייל עס איז אמאל בכלל נישט געווען די אלע זאכן, אבער ווען מען וויל אמאל מתקן זיין אין מילי דשמיא דעמאלטס זאגט מען אז מ'מאר עס נישט פון ווייל מ'האט דאס נישט געזעהן ביי די אבות, זאגט ער "אל תפנו אל האבות..." ווען ס'קומט צו מהדר זיין במילי דשמי' זאל מען נישט קומען מיט אזעלכע טענות פון אבות.

האב איך צוגעזאגט אז ס'שטייט אויך "ואל הידעונים", ווייל ס'איז דא אזעלכע מענטשן וואס האלטן אז זיי ווייסן אלעס... פאר זיי זאגט אויך דער פסוק "אל תפנו..."

רבינו כבודו לברך על היין, וברכו: לחיים, לחיים טובים ולשלום דער אייבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין א פרייליכער אדר, און א ליסטיגער פסח מיט אלעם גוטן.

אב"ד פריימאן: ס'איז אינטרעסאנט די ווערטער פון רש"י אויפן מאמר הו"ל (תענית ל' ע"א) משנכנס אדר מרבין בשמחה זאגט רש"י "פורים ופסח". דער צירוף פון הודש ניסן איז ישמחו השמים ותגל הארץ, קומט אויס אז חודש ניסן דארף זיין שמחה, ממילא איז מען שוין מרבה בשמחה פון פריער, מ'הייבט אויך אן פון ראש חודש אדר.

רבינו: דאס ענין פון "ישמחו השמים ותגל הארץ" אין חודש ניסן איז ווייל ס'פרייט זיך די ערד ווייל מ'דארף מקיים זיין מצות מצה וואס דאס קומט פון די ערד, און די ד' כוסות איז אויך פון די ערד, איז דאך דאס אן עלי' פאר

הגאון שליט"א דיבר בשבח הדיינים החדשים שליט"א שנתמנו בכיד"צ, אחרי שלנו בעומקה של הלכה בטוש"ע הו"מ קרוב לעשר שנים, במסגרת כולל 'הושן אבנים' שעל ידי מבצר הכוללים בקרית יואל, ונשא ונתן עמדם בהלכות אלו וראה גודל בקיאותם בהו"מ בידיעה מקפת והבנה ברורה, ויראתם הקודמת לחכמתם, וראויים המה לאותו איצטלא.

אב"ד פריימאן: זיי קומען צו מיר פון צייט צו צייט פאר קאמפליצירטע זאכן, זיי רופן מיך אויך אויפן מעלעפאן אסאך מאל, אבער די מערסטע ווער איך נתפעל פון די יונגעלייט וואס שרייבן בריוו מיט שאלות, כ'קען זאגן, איך באקום אסאך בריוו פון מענטשן וואס שרייבן, אבער די בעסטע שאלות וואס קומען אן איז פון די יונגעלייט פון דעם כולל, זיי לייגן זיך אריין בעומק השאלה. נישט נאר ביי עניני הושן משפט אויך ביי אנדערע הלכות. (בשו"ת מאזני צדק ג"ח נדפס כו"כ תשובות במקצועות התורה שהשיב תגאב"ד שליט"א לזומדי הכולל בקרית יואל).

רבינו: ס'איז ב"ה זייער א חשוב'ער כולל, עס לערנען דא אסאך חשוב'ע יונגעלייט תלמידי חכמים בליעה"ר.

ונמשכה השיחה מענינא דיומא בענין החיטים לפסח: הגאון שליט"א סיפר שא' המערערים קרא לו היום על המעלפאן בטענות על חיטי אריזאנע המהודרים, באמרו שיש לו המון תמונות שרואין שהחיטים כפופים ואינם כשרים לקצירה.

רבינו: פאריאר האט מען געזאגט אז עס איז א פראבלעם מיט זאלציגע וואסער, היי יאר זאגט מען אז עס רירט אן די ערד, מתחילה האט ער גע'שענדה'עט אז ס'איז גאר א מדבר און ס'קען דארט נישט וואקסן, יעצט זאגט מען אז ס'זאקסט יא נאר ס'איז איינגעבויען, מ'איז משנה די טענות מזמן לזמן...

אב"ד פריימאן: איך האב אים דאס געזאגט, אז מאמער ס'זענען דארט געשטאנען ערליכע אידן בשעת'ן שניידן,

זאגט תוספות אז ער האט דאס געטוהן נאר פאר כבוד התורה, נישט וועגן דעם מת, האט דער נודע ביהודה געזאגט אויפן פני יהושע אז כאטש ער האט געלאזט צוואה אז מ'זאל איהם נישט מספיד זיין, מוט ער דאס נאר פאר כבוד התורה (עי' שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קע"ד שהביא הענין בשם רבו הנוביץ).

רבינו יא, סא"ז געווען מאקע פארשידענע צדיקים וואס האבן געלאזט אזוי צוואה, מ'זאל נישט מספיד זיין.

דער ייטב לב ז"ל אליינס האט אויך אכטונג געגעבן אויף די מציבה וואס מען זאל שרייבן – נישט לגבי דעם ענין אז מ'זאל נישט מספיד זיין – נאר אויפן נוסח מציבה וואס ער האט אליינס אפגעשריבן, ער האט געשריבן אויף זיך "הרב המפורסם נודע בשערים", ער האט געזאגט אז ווייל ער האט געוואוסט אז ווען ער זאגט מיינט ער דאס אמת'דיג, ער מיינט נישט עפעס אנדערש, וועגן דעם איז געווען דבריו נשמעים איבעראל.

אב"ד פריימאן: דער רבי ז"ל האט אמאל ביי שלש סעודות פ' ויחי (שוכנים תשכ"ז) גערעדט וועגן דעם (עי' ספ"ק דברי יואל פ' ויחי ע' תק"ג).

רבינו: ער האט געטיימט אז "נודע בשערים" מיינט אז אין אלע שערים איז מען ידוע לרוב צדקתו, ולהיפך איז ח"ו אז מ'זינדגט, וועגן דעם רופט מען דען חטא 'חטא הידוע', ווייל דורכדעם ווערט מען מוזכר לגנאי ביי אלע מלאכים.

וסיפר רבינו: דער ייטב לב איז אמאל געווען ביים מהר"ם שיק ז"ל, עס איז געווען א גרויס ידיות צווישן דעם ייטב לב מיטן מהר"ם שיק, ווען דער מהר"ם שיק האט פארגעלערנט חומש רש"י פאר זיינע תלמידים האט ער נאכגעזאגט פונעם ספר "ייטב לב", דאס ספר איז שוין ארויסגעקומען בחייו בסוף ימיו.

אב"ד פריימאן: איך האב געהערט אז ער האט געהאט דעם ייטב לב אויפן מיט.

רבינו: ווען דער מהר"ם שיק איז שוין נישט געזונט געווען איז דער ייטב לב אים געגאנגען מבקר חולה זיין, האט דער מהר"ם שיק געזאגט "די גמרא זאגט (ברכות ה' ע"א) אם רואה אדם יסורים באים עליו יפשפש במעשיו, יפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה", האט ער געזאגט

די ערד אז ס'קומט ארויס פירות און תבואה, און פון דעם איז מען מקיים מצות דורכדעם ווערט די ערד נתעלה, וועגן דעם איז "ישמחו השמים ותגל הארץ" אין הודש ניסן.

אב"ד פריימאן: אויפן פסוק ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ, דער ייטב לב רעדט דארט פון דעם ענין, ברענגט ער דעם יערות דבש (רוש א) וואס זאגט "אין לך טיפה שיוורד וכו'", דער יערות דבש איז מסביר די גמ' (תענית ד.) אז די אידן האבן געבעטן גשם, ויבא כגשם לנו (הושע ו) האט דער אויבערשטער געזאגט ער וועט געבן טל, אהיה כמל לישראל (הושע יד), אפילו אן קיין איתערותא דלתתא וועט דער בוכ"ע משפיע זיין פאר אידן, נאר מלמעלה.

רבינו: טל קומט נאר מיט א איתערותא דלעילא, נישט ווי גשם וואס קומט דורך אונטן.

אב"ד פריימאן: מיט דעם טיימטשט דער ייטב לב דעם פסוק ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ, אז אזוי ווי טל וואס קומט נאר מיט א איתערותא דלעילא אן קיין איתערותא דלתתא, די משמני הארץ וועט נישט קומען דורך רעגן וואס איז איתערותא דלתתא, נאר דורך טל, פון אויבן אליין.

א' הנוכחים: איך האב אמאל געהאט א אינטערעסאנטע שאלה, כ'האב אנגעפרעגט דעם פריימאנער רב איבער די צוואה פונעם קאפיטער רב ז"ל וואס ער האט געשריבן אז מען זאל אים נישט באשרייבן לאהר פמירתו, ער שרייבט דעם לשון "ולא אידכר בהאי עלמא כלל", אזא שארפער לשון, זיי שרייבן אז ער האט נישטאמאל געלאזט אויסרופן מעלדן אז ער איז נפטר געווארן (עי' שו"ת מאנני צדק ח"ג סי' בזה).

רבינו: די שאלה איז געווען וועגן מספיד זיין, וועגן מצוה לקיים דברי המת.

אב"ד פריימאן: דעם פני יהושע האט דער נודע ביהודה מספיד געווען, כאטש ער האט געלאזט צוואה אז מען זאל איהם נישט מספיד זיין, האט ער געזאגט אז דאס איז ווייל תוס' זאגט דארט (במס' מנהדרין סח. ד"ה היה מכה) ביי ר' עקיבא ער האט זיך אריינגעשניטן אין די פלייש ביי די פמירה פון ר' אליעזר, זאגט דארט תוס' ווי אזוי האט ער דאס געמעגט טון, עס איז דאך אסור מכה שרמ' לנפש?

אז ער ליידיט יסורים האט ער מפשפש במעשים געווען, "איך זע נישט קיין ביטול תורה".

ווען דער ייטב לב איז ארויסגעגאנגען האט ער געזאגט פאר די וואס האבן אים ארויסבאגלייט, "עמס האט געהערט וואס דער חוסמער רב האט געזאגט?" זאגן זיי אז יא, ער זאגט אז ער זעהט נישט קיין ביטול תורה, זאגט ער "אה במלך, האסט נישט פארשטאנען, ער האלט שוין ביי פשפש ולא מצא..." (ולא נשאר לו תלולת חסורים רק בכיטול תורה).

גאב"ד פריימאן: ער האט געזאגט ביים הספד אז ער איז געבליבן א חיריק...

רבינו: ער האט געזאגט אז קודם איז ער געווען א סגור'ל מיטן מהר"ם שיק און רבי שמעלקא סעלישער ז"ל, ער איז אויך געווען אין די געגענט.

דער מהר"ם שיק איז געקומען פון אויבערלאנד קיין חוסמ, עס איז געווען א גאנץ אנדערע מושג און יענע געגענט, אנדערע מענטשן און אנדערע באגריפן ווי אין אונטערלאנד.

גאב"ד פריימאן: מיין טאטע ז"ל (הגאון רבי רפאל זילבער זצ"ל אבדוק"ק פריימאן ור"מ כמתכתא תורה וראה דסאטמאר, בעל מרפא לנפש) האט דערציילט אז ס'איז געווען א שוהט פון יענע געגענט וואס האט געוואלט פארן אויף יום טוב אויף סיגעט, צי אויף קאסאן, צי אויף וויזניץ, געווענדליך ווען ס'האט אויסגעפעלט די שוהטים דארט אין שטאט, האבן די אויבערלענדישע רבנים נישט געלאזט אוועק פארן אויף יום טוב.

דער שוהט האט געפרעגט דעם מהר"ם שיק צי ער מעג פארן, האט אים דער מהר"ם שיק געזאגט "אזנו דארף מיר דאס נישט (הנסעה לרבי), אז איר פילט אז איר דארפט דאס האבן קענט איר פארן".

רבינו: איך האב געהערט אז דער מהר"ם שיק האט געזאגט "העטן מיר ווען געפארן צו אונזער רבי'ן העטן מיר שענער אויסגעזען".

דער מהר"ם שיק האט געזאגט אז ער איז מקנא מיט דריי זאכן די חסידים, איינס אז זיי דאווענען מיט התלהבות, און אז זיי גייען אין מקוה, און אז זיי פארן צו א רבי'ן, האט ער דעמאלס געזאגט אזוי "העט מען אונז געפארן צו אונזער רבין העטן מיר שענער אויסגעזען".

אב"ד פריימאן: זיי ברענגן אראפ א מעשה אז דער מהר"ם שיק האט געהאט א איידעם דער אדער רב, א שטיק צייט נאך די חתונה האט ער געזעהן אז דער מהר"ם שיק איז אים נישט מקרב ס'האט אים זייער וויי געטוען, האט ער געפרעגט דעם מהר"ם שיק וואס ער זעהט אויף אים פארוואס ער איז ברוגז? האט ער אים געזאגט אז ער זעהט אז ער גייט נישט אין מקוה שבת אינדערפרי, האט דער אדא'ער רב געזאגט אז כאמת איז ער יא געגאנגען נאר ער האט מורא געהאט פונעם מהר"ם שיק אז ער וועט האבן אויף אים א הקפדה אז ער גייט יא, האט ער געמאכט אז דער מהר"ם שיק זאל מיינען אז ער גייט נישט, ער איז געגאנגען זייער פרי אין מקוה.

אחד הנוכחים: ער איז געווען א צאנזער חסיד? דער רבי דער ברך משה ז"ל פלעגט כסדר דערמאנען אז דער צאנזער רב האט געזאגט אויף אים במליצה "רב אדא בר אהבה".

רבינו: דאס איז א צווייטער אדא'ער רב, דאס איז אדא וואס איז נעבן זענטע, ער האט געהייסן ר' יעקב פראגער זצ"ל דער איידעם פון מהר"ם שיק (בעל שו"ת שאלת יעקב), און יענער וואס דער דברי חיים האט גערעדט איז געווען רבי מרדכי אלעזר וועבער זצ"ל (אבד"ק אדא, ומנהגיו חסיד הדברי חיים, ולבסוף ימיו עלה לעיה"ק ירושלים, מח"ס ערך דל עמ"ס ערכו, ועוד, נזכר בשו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' ק"ו ועוד).²

רבינו: איידער דער מהר"ם שיק איז געווארן רב אין חוסמ איז ער געווען רב אין יערגן.

דער חתם סופר איז אמאל דורכגעפארן יערגן, און ער האט געוואלט זעהן וואס דער מהר"ם שיק טוט, איז ער אריינגעקומען אין בית המדרש און געטראפן דער מהר"ם שיק זיצן און לערנען מיט בחורים. אויפאיינמאל האט ער געזעהן דעם רבי'ן, דער חתם סופר, אריינקומען אין בית המדרש, זאגט ער פארן רבי'ן אז

2

ו"ש לציין שהו"ל בשנת תרמ"ב קונטרס "מלחמת חובה" להפריד ד' בעל הקיצושו"ע בספרו אהלי שם על הל' שמות אנשים אשר בו הקשה ע"ד הדברי חיים, וישטמוהו בעלי היצים ורדפוהו עד הרמה, ויצא קונטרס "מכסה לאהל" נגד הגה"צ מאדא, ואח"כ יצא קונטרס "אפל ובהן" מכתבים מבני הרה"ק מצאנו להגן על כבוד הגה"צ מאדא.

פונעם רבי'ן, ביז דער חתם סופר האט זיך אויף געשמעלט און געזאגט אז "ער געדענקט בעסער מינע חידושים ווי איך אליינס".

דער מהר"ם שיק איז געווען אזוי דבוק אינעם רבי'ן, אזא דביקות פונעם מהר"ם שיק אינעם חתם סופר איז א זעלטענהייט, ער ברענגט איהם כסדר אראפ אין זיינע תשובות, אויף יעדן ענין וואס עס איז דא א חתם סופר.³

גאב"ד פריימאן: ער קריגט אסאך אויפן חתם סופר.

רבינו: יא, אבער ער ברענגט אים כסדר נאך.

ובירך רבינו: דער אייבערשטער זאל העלפן א שמוחה פורים מיט אלעם גוטן,

ואמר רבינו: און נאכאמאל א יישר כח פאר די דרשה.

(שנשא בעת מעמד קביעת ב"ד הנ"ל).

ער איז מכבד דעם רבין דער רבי זאל פארלערנען, זאגט דער חת"ס "ניין, איך וויל זעהן ווי אזוי דו לערנסט פאר", זאגט ער "איך קען נישט פארלערנען ווען דער רבי זיצט דא". האט דער חתם סופר געזאגט "איך בין אויף דיר גוזר אז דו זאלסט פארלערנען!". האט ער געמוזט פארלערנען.

האט ער אנגעהויבן צו זאגן דאס ערשטע ווארט פון די משנה וואו ער האט געהאלטן, און נאכגעזאגט א חידוש וואס ער האט געהערט פונעם רבין דער חתם סופר, ער האט געענדיגט דעם ערשטן חידוש האט ער ווייטער געלערנט און ווידער זיך געשמעלט אויף א ווארט, און ווידער נאכגעזאגט פונעם רבי'ן, און זיך ווידער געשמעלט, ער האט אזוי געהאלטן און איין נאכזאגן

א' דחוה"מ סוכות תשס"ט לפ"ק

ביקור הגה"צ רבי משולם פייש גינזבורג שליט"א

אדמו"ר מחוסט

בסוכתו של כ"ק רבינו שליט"א בקרית יואל

מחוסט שליט"א חתן הגה"צ רבי אהרן ארי' כ"ץ זצ"ל, חתן כ"ק הגה"צ הישיש רבי אלעזר טווערסקי זצ"ל מפאלטישאן.

רבינו: אייער שווער ז"ל איז דאך געווען א סאטמארער תלמיד פונדערהיים, ער האט געלערנט ביים פעטער ז"ל אין די ישיבה.

והמשיך רבינו: דער טאטע ז"ל פלעגט גיין צום זיידן דער פאלטישאנער רבין ז"ל.

האדמו"ר מחוסט: ער איז דאך געווען מיט אים א שכן אין בארא פארק.

רבינו: ער פלעגט גיין צו איהם נאך פריער, אפילו איידער ער האט געוואוינט אין בארא פארק. דער פאלטישאנער רבי פלעגט צו קומען קיין וויליאמסבורג פלעגט דער טאטע גיין צו איהם מיט א קוויטל, פאר ער איז געגאנגען האט ער זיך אראפגעזעצט אין שטוב שרייבן א קוויטל.

האדמו"ר מחוסט: ב"ה איך קום דא, כ'זוער לעצטנס אן אפטער נאכט, כ'בין געווען דא אויף שבת נחמו ביי די בחורים פון די ישיבה גדולה, בליעה"ה, יעצט האבן מיר גערעדט אין ביהמ"ד פארן ציבור, מ'קען זאגן איין עולם שענער ווי דער צווייטער, די יונגערע די מיטעלע. ס'איז א הייליג שטעמל דא.

ופרס רבינו בשלומו, וברכו: דער אייבערשטער זאל העלפן און מיזאל קענען אויפטון, ויהיו נא אמרינו לרצון.

האדמו"ר מחוסט: באמת אז מ'רעדט פאר אידן איז אלעס כדאי אפילו אויב נאר איין איד זאל האבן א הרהור תשובה, און אפילו אויב נאר איך אליין וועל האבן איז שוין אויך עפעס ווערט. צדיקים האבן דאך אזויפיל געטון אז איין איד זאל האבן א קליינע הרהור תשובה.

רבינו: באמת האבן זיי דאך געטון פאר מער ווי איין קליינע הרהור תשובה...

האדמו"ר מחוסט: דער רבי פלעגט דאך אסאך קומען צו מיין זיידן דעם אלטן פאלטישאנער רבין ז"ל (האדמו"ד

³ ועי' בתולדות מהר"ם שיק בראש ספרו, שכתב כי בכל עת שאמר המהר"ם שיק חידושי תורה לפני התלמידים הקדים קודם לומר מתורת רבו החתם סופר, עיי"ש.

האדמו"ר מחוסט: דער טאטע איז געווען ביי אים אויך אין בוקארעסט. מיין שווער פלעגט אזוי דערציילן אז ער פלעגט גיין מיט איהם אסאך שפאצירן אין בוקארעסט.

רבינו: כ'האב דאס נישט געהערט פונעם טאטן, אבער ס'קען זיין נאך די קריג ווען דער טאטע איז געווען רב אין סיגעט, איז ער געפארן קיין בוקארעסט (עי' בס' ומשה היה רועה ה"ג פרק ל"ד ע' שפ"א) קען זיין אז דארט האבן זיי זיך געטראפן.

דער פאלטישאנער רבי פלעגט מיך אלס פארהערן ווען איך בין מיטגעגאנגען מיטן טאטן ז"ל.

האדמו"ר מחוסט: ס'האט זיך געגאסן פון אים... א מנחת דינוך, א קצות. ווען איך בין געווארן א חתן האט ער מיך פארהערט, כזויים נישט ווער ס'האט וועמען מער פארהערט, ווייל ער האט געהאלטן אין איין זאגן און זאגן.

ער האט מיר דעמאלטס נאכגעזאגט א קשיא וואס ער האט נאך געפרעגט זיין הייליגן פעטער דער בעלזער רב ז"ל (הרה"ק רבי ישכר דוב ז"ל), די קשיא איז אין מס' קידושין, און רבי ישכר דוב האט איהם געזאגט אז דאס איז נאר ווייל דו ביסט אין בעלזא.

רבינו: איך האב דאס אויך געהערט פון איהם דער ענין וואס ער האט איהם געזאגט אז ער קען לערנען נאר ווייל ער איז אין בעלזא.

האדמו"ר מחוסט: די קשיא איז געווען אויף די גמרא (דף יא:) אין קידושין איינע פון די מעמים פון ב"ש פארוואס א פרוי ווערט נתקדש נאר בדינר איז ווייל מ'דארף קענען מאכן גרעון כסף (נדלמד מאמה העכריה מה אמה העכריה בפרומה לא מקניא כיון דנצרך גרעון כסף ומפרומה לא מגרעא אף אשה בפרומה לא מקדשא), האט ער געפרעגט א קשיא, איי ס'גייט דאך לויטן מ"ד וואס האלט (קדושין יח) אין מוכר לקרובים (עי' גמ' שם שקשו ודלמא ה"ק רחמנא הובא דיהב לה דינר תגרע עד פרומה הובא דיהב לה פרומה לא תגרע כלל, ומתריך דהוה דומיא דיעוד מה ייעוד אף על גב דאי בעי מייעד ואי בעי לא מייעד כל הובא דלא מצי מייעד לא הוו זבינא זביני ה"כ כל הובא דלא מצי מתגרעא לא הוו זבינא זביני, וביאר רש"י שם דכ"ז למ"ד דלא מצי למכור לקרובים שא"א לקיים בהם יעוד מחמת איסור ערוה, עיי"ש)

ס'שטימט עפעס נישט ווייל די גמרא זאגט (יה) אז ר' אלעזר האלט מוכר לקרובים, און ר"א איז דאך שמותי (שבת קל): מתלמידי שמאי...

איך זע אז דער רבי האט שוין געהערט די קשיא. **רבינו:** ניין, כ'הער וואס איר זאגט, שטעל איך צוזאם וואס די קשיא איז.

האדמו"ר מחוסט: האט ער איהם גענטפערט אז ס'איז דא א גירסא אז ס'איז נישט רבי אלעזר נאר רבי אלעזר (עי' מהרש"א שם בדף י"ח ובשיטה לא נודע למו).

אין די היינטיגע גמרות איז שוין אנגעצייכנט די גירסא ר' אלעזר.

דער בעלזער רב האט געזאגט אז ער איז מקנא זיין התמדה.

רבינו: ער איז געווען א שטארקער תלמיד חכם, ער האט גוט געקענט דעם מנחת דינוך. ער האט אויך גוט געדענקט ייטב לב.

האדמו"ר מחוסט: יא, ס'האט זיך געגאסן פון איהם חסידישע ספרים כמעין המתגבר, ער האט אזוי אריינגעפלאכטן.

רבינו: כ'בין געווען דארט אמאל ווען דער פעטער ז"ל איז אים געווען באזוכן, ער איז געקומען קיין בארא פארק איז ער געקומען קודם צום טאטן ז"ל אויף א באזוך, און פון דארט איז ער געגאנגען צום פאלטישאנער רבי'ן, ער האט דארט געוואוינט בשכנות אויף די 49'סטע גאס. כ'געדענק אז אייער שווער רבי אהרן ארי' איז אויך דארט געווען.

האדמו"ר מחוסט: מיין טאטע שליט"א (הג"ר צבי מאיר גינזבורג שליט"א מנהל אגודת הרבנים בארה"ב) איז אויך זייער נאנט געווען מיטן רבי'ן דעם ברך משה ז"ל, ער איז געווען מיט אים אסאך בנוגע דיני תורות וכו', דאס איז שוין געווען מיט אסאך יארן צוריק.

וכבודו רבינו לברך על היין, וברכו: "לחיים לחיים, א גוט געבענטשט יאר, דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען מעורר זיין אידישע קינדער, זאגן מהני מילי מעלייתא, מיט א גמר התימה טובה און אלעם גומן, א גוט געבענטשט יאר און א געזונטן ווינטער."

דברות קודש

מכ"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

ליל שבת קודש פרשת בראשית שנת תשס"ט לפ"ק בקרית יואל יע"א

ובמסכת פסחים (דף מד:) פליגי תנאי, רבנן ס"ל דטעם כעיקר מדרבנן, ורבי עקיבא ס"ל טעם כעיקר דאורייתא, ואמרינן התם ורבי עקיבא טעם כעיקר מנא ליה, יליף מבשר בחלב, לאו טעמא בעלמא הוא ואסור, הכא נמי לא שנא, ורבנן, מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא וכו', ורבי עקיבא נמי בשר בחלב ודאי חידוש הוא, אלא יליף מגיעולי נכרים, גיעולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואסור, הכא נמי לא שנא. והקשה הפני יהושע מאי ראיא מייתי רבי עקיבא מגיעולי נכרים, דלמא משום הכי צותה התורה התם מחשש שמא בישל הנכרי בשר והישראל יבשל בה חלב או להיפוך, ובבשר בחלב לכולי עלמא אמרינן טעם כעיקר, ומגלן בשאר איסורים. ותירץ באור חדש (פתיחה למס' קידושין אות יג) דס"ל לרבי עקיבא כשיטת הרמב"ם (הל' טומאת מת פ"ט הי"ב) דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא, ואם כן חשש זה שמא בישל בה הנכרי בשר הוי רק ספק, ומדאורייתא יש להקל בה בלי הגעלה, ועל כרחך ראיא מזה דאף בשאר איסורים אמרינן טעם כעיקר, ומשום הכי אסרה תורה שיבשל בה ישראל משום דדרך העכו"ם להשתמש בדברים אסורים, עכ"ד.

ובזה יתבאר מאמרו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו, כי מתורתו של רבי עקיבא דטעם כעיקר אסור מה"ת דיליף מגיעולי מדין, מוכח דספיקא דאורייתא לקולא, ואם כן קרא דכל חלב אתי לרבות כוי ושוב חצי שיעור מותר מה"ת, ולא חטא אדם הראשון בה שאכל חצי שיעור מעץ הדעת.

זה ספר תולדות אדם, איתא בגמרא (עבודה זרה ה.) וכי ספר היה לו לאדם הראשון, מלמד שהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור והכמיו דור דור ופרנסיו, כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, וצ"ב.

ויתבאר על פי מה שכתב ביושב אהלים (פרשה זו) בשם הרמ"ע מפאנו דאדם הראשון אכל חצי שיעור מעץ הדעת, וסבר דלא תאכל (בראשית ב"ז) היינו אכילה בכזית אבל חצי שיעור מותר מה"ת, עי"ש שהאריך. (וכ"כ בידי משה ב"ר פי"ט ס"ב). ודבר זה תלוי בפלוגתת רבי יוחנן וריש לקיש במס' יומא (דף עה.) רבי יוחנן ס"ל חצי שיעור אסור מה"ת וריש לקיש ס"ל חצי שיעור מותר מה"ת.

והנה התם במסכת יומא אמרינן דרבי יוחנן דס"ל חצי שיעור אסור מן התורה יליף הכי מהברייתא דיליף מקרא דכל חלב (ויקרא ז ט) לרבות כוי וחצי שיעור, והקשה הפלתי (סוסי"ק"י בבית הספק) מנליה לרבי יוחנן דקרא אתי לחצי שיעור, דלמא אתי קרא לרבות חלב כוי. ותירצו האחרונים (הובא בחידוד ופלפול על המדרש פליאה אות יג) לפי מה דאמרינן התם (יומא עד:) דכוי הוא ספק חיה וספק בהמה, ואי ספיקא מדאורייתא לחומרא שוב אין צריך קרא דכל חלב לרבות כוי, ולפי זה צריך לומר דרבי יוחנן ס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא ואין צריך קרא דכל חלב לרבות כוי, ומשום הכי אמר חצי שיעור אסור מן התורה, אבל ריש לקיש ס"ל דספיקא דאורייתא לקולא, ושוב צריך קרא דכל חלב לרבות כוי ושוב חצי שיעור מותר, עכ"ד.

ובזה יתבאר היטב כשראה אדם הראשון את רבי עקיבא נתעצב במיתתו, כי רבי עקיבא היה בין עשרה הרוגי מלכות, וכתב האריז"ל (ליקוטי הש"ס ברכות סא:): עשרה הרוגי מלכות היו כפרה בשביל עשרת השבטים שמכרוהו ליוסף. ולפי זה כיון שנהרג רבי עקיבא על חטא מכירת יוסף, נמצא שהשבטים חטאו במה שמכרוהו, והצדק עם יוסף במה שחלק עליהם וס"ל דספיקא דאורייתא לחומרא, וכיון דספיקא דאורייתא לחומרא אם כן חצי שיעור אסור מה"ת, ולכן נתעצב אדם הראשון כשראה מיתתו של רבי עקיבא, דמזה ראייה שהוא חייב על אכילתו אף שהיה רק חצי שיעור.

והנה איתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ז) ויבא יוסף את דבתם רעה, מה אמר, רבי מאיר אומר, חשודים הן בניך על אבר מן החי. והתמיהה מפורסמת היאך יתכן שיהיו שבטי ישורון נכשלים באיסור אבר מן החי. אמנם י"ל כי השבטים הקדושים אכלו חתיכת בשר ספק אבר מן החי ספק היתר, שנתערב חתיכת אבר מן החי עם חתיכת היתר ולא היה ידוע איזה חתיכה אסורה ואיזה מותרת, והשבטים הקדושים ס"ל ספיקא דאורייתא לקולא וחתיכה זו מותרת היא, ויוסף הצדיק ס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא וחתיכה זו אסורה היא.

סעודת רעוא דרעווין פרשת בראשית שנת תשס"ט לפ"ק בקרית יואל יע"א

ע"ש. ולפי זה כתב בבני יששכר (סיון מאמר ב אות יט) לבטל טענת המלאכים, דכיון שאין להמלאכים יצה"ר ואינם יכולים לקיים מצוות התורה, ורק פנימיות התורה שייכא בגוויהו, אם כן מיקרי זה כביכול פסידא למוכר הוא נותן התורה, ולא שייך כאן דינא דבר מיצרא, עכ"ד.

ובזה יתבאר קישור סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, והוא רמז על קבלת התורה כדברי רשיז"ל, ולכאורה קשה האיך קיבל משה רבינו את התורה, והלא המלאכים טענו תנה הודך על השמים מכח דינא דבר מיצרא, לזה אמר בראשית ברא אלהים, ב' ראשית, רמז על התורה שנקרא ראשית שיש בו שני בחינות, תורת הנגלה ותורת הנסתר, את השמים רמז על תורת הנסתר ופנימיות התורה, ואת הארץ רמז על נגלות ופשטות התורה שהוא מצות מעשיות. וכיון שאצל המלאכים לא שייך לקיים רק פנימיות התורה ולא פשטות התורה, והרי הקב"ה מקבל תענוג גם מפשטות התורה אשר בני ישראל מקיימים מצות מעשיות בפשטות התורה, נמצא

לנעוץ סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

ונראה בהקדם מה שפירשיז"ל ולכל היד החזקה, שקבל את התורה בלוחות בידיו. ובפשטות יש לומר למה רש"י מפרש יד החזקה על קבלת התורה, דהנה אמרו חז"ל (שבת פח:): בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל התורה בא, אמרו לפניו (תהלים ה ה) תנה הודך על השמים, ולכן נקרא קבלת התורה יד החזקה, כי משה רבינו קבל התורה ביד חזקה שלא הסכימו המלאכים לזה.

אמנם עוד דברים בגו, על פי מה שכתב החיד"א בכסא דוד (דחוש ד) כי המלאכים שקטרגו בשעת מתן תורה ואמרו תנה הודך על השמים כמבואר בגמרא (שבת פח:), הם באו בטענת דינא דבר מיצרא, כי הם יותר קרובים להקב"ה, אבל אנן קי"ל (ח"מ סימן קע"ה סכ"ג בהג"ה) אם יגיע איזה פסידא כל דהו למוכר אם יעמוד המוכר ביד המצרן, אין טענת המצרן טענה,

ולפי זה אם יקבלו המלאכים התורה ולא בני ישראל, הרי יחזור העולם לתוהו ובוהו, כי דוקא אם ישראל מקבלים התורה מתקיים העולם ומלואו, ועל זה היה התנאי, אבל אם המלאכים יקבלו התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו ומוט התמוטטה הארץ, נמצא דאיכא פסידא כביכול למוכר אשר לה הארץ ומלואה, ועל כן שפיר זכו ישראל לקבל התורה ונתבטל טענת המלאכים.

וזהו שילוב סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה, וכפירש"י שקבל את התורה בלוחות בידיו, ואף שטענו המלאכים ואמרו תנה הודך על השמים נצח משה את המלאכים כי נתבטל טענתם מכח דינא דבר מיצרא מחמת דאיכא פסידא למוכר, והפסידא הוא כי בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ומה טעם פתח בבראשית להורות דבני ישראל זוכים לארץ ישראל מחמת שהם הצילו מזוטו של ים, ולפי זה מהאי טעמא גופא דוקא בני ישראל זוכים לקבל התורה בדין ובמשפט בכדי שיתקיים הארץ ומלואה, כי אם לא יקבלו התורה יהיה פסידא למוכר כביכול השי"ת, ומהאי טעמא זכה משה רבינו לקבל התורה לבני ישראל.

[ג]

עוד יתבאר בהקדם מה שאמרת ע"ד לסתור טענת המלאכים משום דאיכא פסידא למוכר, מטעם שאמרו חז"ל (יזמא פ"ו:) בתשובה מאהבה דזדונות נעשות זכיות, והנה אותן הזכיות שנעשו על ידי תשובה מאהבה זה לא יתכן אצל המלאכים שאין להם יצה"ר ואינם חוטאים, רק אצל בני ישראל. נמצא דאם יקבלו המלאכים התורה איכא פסידא למוכר, דהא מפסיד אותן הזכיות הנעשים על ידי תשובה מאהבה, ולכן זכו בני ישראל בקבלת התורה, דישי להם יצה"ר ומצוי אצלם חטא ועון, ויכולים לתקנם בתשובה מאהבה. (ועיין בדברינו בשערי תורה אות מ).

שאם ינתן התורה למלאכים יהיה פסידא למוכר, ולזה בטלה טענת המלאכים וזכה משה רבינו לקבל התורה לבני ישראל.

[ב]

עוד י"ל בשנקדים אופן אחר לסתור טענת המלאכים תנה הודך על השמים מכח טענת דינא דבר מיצרא מחמת דאיכא פסידא למוכר, בהקדם דברי מהר"ש פרימו (הביאו החיד"א בראש דוד פ' תצה) על אמרם ז"ל (תנדב"א זוטא פ"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו נטל עולם הזה. וקשה דלפי זה איך מצאנו ידיו ורגליו לעשות חיל ולאכול חלב הארץ, והלא יאמרו גזל הוא בידינו כי שייך כולו לעשו. והתירוץ כי אמרו חז"ל (שבת פח.) תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית, אם יקבלו ישראל את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. ואם כן אלמלא קבלו ישראל את התורה מוט התמוטטה הארץ ונמצא העולם אבד, וכאשר באו ישראל וקבלו התורה קיימו הארץ ומלואה, וקיי"ל (בבא מציעא כד.) דהמציל מזוטו של ים ומשליחותו של נהר הרי אלו שלו, ועל כן מגיע לנו להנות מטוב העוה"ז על פי הדין, עכ"ד.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (ח"ב פ' בחקותי) לפרש דברי רש"י ז"ל (ר"פ בראשית) מה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, פי' שיטענו כי העולם הזה הוא מחלקו של עשו, ומה שנוטלים עולם הזה גזילה הוא, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה, והרי התנה הקב"ה שיהא חוזר לתוהו ובוהו, ואלמלא ישראל שקבלו התורה היה העולם אבד, ואם כן גם עולם הזה שייך לישראל כדין המציל מזוטו של ים, עכ"ד.

אך כתבו בספה"ק (עיין תולדות יעקב יוסף פ' ואתחנן) בביאור מצוות אהבת ה', הכי זה מסור ביד האדם, הא ענין אהבה תליא בחפץ ורצון הלב, ותירצו כי נפש אדם מישאל חלק אלהי ממעל, ובדין שיאהב וידבק החלק בכל, והיינו דכתיב (דברים יד א) בנים אתם לה' אלהיכם, וטבע הבן לאהוב את אביו, ומה שאינו כן, הוא כענין דכתיב (ישעיה נט ב) עונותיכם מבדילים בניכם לבין אלהיכם, ולזה נצטוו להסיר המסך המבדיל, ואז ממילא תבא אהבה בלבו של אדם להמקום ב"ה, עכ"ד. ולפי זה העיר א"ז הקדושת יום טוב זללה"ה (הובא בייטב פנים שוב אשיב אות טז) על מצוות תשובה, שאמרו חז"ל (יומא פא:) בתשובה מיראה זדונות נעשות לשגגות, ובתשובה מאהבה זדונות נעשות לזכויות, דלכאורה קשה איך משכחת לה תשובה מאהבה, הא בעוד שהאדם חטא, אי אפשר לו לשוב מאהבה, כי מאין תבא אהבה בלבו בעוד יש מסך המבדיל, ואפילו אם עושה תחלה תשובה מיראה, אכתי נשאר שוגג המבדיל ומסתיר פניו, כדכתיב וחטאתיכם הסתירו פני מכם, עי"ש לפי דרכו. (ועיין בעצי חיים ראש השנה אות לז).

אכן יש לומר בביאור הענין על פי דברי כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (פ' נצבים עמוד רל) כי יוכל האדם לזכות לבחינת תשובה מאהבה על ידי עסק התורה, כי כן דרשו חז"ל בספרי (פ' ואתחנן) לפי שנאמר (דברים ו ה) ואהבת את ה' אלהיך, איני יודע כיצד אוהב אדם את המקום, תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. וכתב החינוך (מצוה תיח) על זה, שעם התבוננות בתורה תתיישב האהבה בלב האדם, ולזה צריך האדם להגות בתורת ה' בכל כוחו, וממנה יעלה ויראה לבחינת אהבת ה' בכל לבבו ובכל נפשו, עכ"ד. ובזה יצא לנו מעלת התורה הקדושה שהוא המסיר כל המסכים

המבדילים בין ישראל לאבינו שבשמים, ומעורר את רגש הפנימי של איש הישראלי לאהוב את המקום, ועל כן שפיר נוכל לזכות לתשובה מאהבה. (והארכנו בזה בדרוש לשבת שובה תשס"ו)

והנה איתא בזוה"ק בפרשתן (דף כג.) דקודם בריאת העולם אמרו מלאכי השרת זמין הוא למחטי קמך, והשיב להם השי"ת עד לא בראתי עלמא אתקינת תשובה לאהדורא למאריה לאתקנא במה דחב, עי"ש. וכן מבואר בגמרא (פסחים נד.) דתשובה קדמה לעולם. אך עדיין צריך ביאור באיזה תשובה מיירי, אי בתשובה מיראה הרי הזדונות נעשות שגגות וגם שוגג הוא חטא ויש דברים בגו בטענת המלאכים עתיד הוא למחטי קמך, ואם כן מה היה התשובה דאתקינת תשובה לאהדורא למאריה, ועל כרחך צריך לומר דהכוונה היה על תשובה מאהבה שהזדונות נעשות זכויות ולא נשאר שום רשע חטא מהעבירה, ושפיר השיב להם הקב"ה עד לא בראתי עלמא אתקינת תשובה. אך בזה יקשה קושית א"ז הקדושת יום טוב איך הוא במציאות שיעשו תשובה מאהבה, הלא מוכח החטאים נעשה מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, אמנם לפי דברי אבא מארי זללה"ה מצאנו נוחם כי על ידי עסק התורה זוכה האדם להגיע לידי אהבת ה', ושפיר יזכה לתשובה מאהבה להפך הזדונות לזכויות.

ובזה יתבאר שילוב סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה, וכפירש"י שקבל את התורה בלוחות בידיו, ואף שטענו המלאכים ואמרו תנה הודך על השמים נצח משה את המלאכים כי נתבטל טענתם מכח דינא דבר מיצרא מחמת דאיכא פסידא למוכר, והפסידא הוא כי בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ופירש"י בשביל התורה שנקרא ראשית, כי על ידי התורה זוכה האדם לתשובה מאהבה, ובלי התורה אם לא יזכה האדם לתשובה מאהבה חזרה

שוגג כמוזד ואונס כרצון, דבני ישראל שעשו תשובה מיראה נחשב להם העון כשוגג. אבל סוף כל סוף הרי גם שוגג הוא חטא ויש מקום לבעל דין לקטרג. ולזה אמר בראשית ברא אלהים, וכפירש"י בשביל התורה שנקרא ראשית, שעל ידי התורה הקדושה זוכים לתשובה מאהבה, ועל ידי זה הזדונות נעשות זכיות ונמחל כל החטא מכל וכל.

יהיה איך שיהיה, עומדים אנו אחר המועדים הקדושים, הנם ימים קדושים נוראים גבוהים ונשגבים שזכינו להם, לבות בני ישראל נתחממו ונתלהבו לאבינו שבשמים, וידוע דברי הגה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (הובא בישיבה משה בהפשרת ראה) על הכתוב (תהלים לד יב) לכו בניי שמעו לי יראת ה' אלמדכם, כי לא די לשמוע ולהתעורר לתשובה בעמדו בבית ה', אלא אף אחר שתלכו לביתכם שמעו לי, עכ"ד. וכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' נצבים) על המדרש (דב"ר פ"ז ס"י) אם אעברה נא אתה מבקש בטל סלח נא, ואם סלח נא אתה מבקש בטל אעברה נא. כי מראש חודש אלול עד שמיני עצרת יש נ"א יום, והנה בהגיע הימים הקדושים זוחלים ורועדים מאימת הדין הגדול והנורא אשר בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמון וגמרו של דבר בהושענא רבא ושמיני עצרת, ופונים את עצמם מענינים הארציים לשום עיניהם ולכם במילי דשמיא, אבל איש המוני אם כי אומר סלח נ"א, היינו באותן נ"א יום, עם כל זה יאמר בלבו אעברה נ"א, כלומר אעבור את הנ"א יום ואראה את הארץ הטובה לעסוק בטוב הארץ ובישובו של עולם כבראשונה, והנה לפניו יתברך נגלו כל תעלומות, אז יאמר אם אעברה נ"א אין כאן בקשת סלח נ"א באלו נ"א יום, כיון שאין כאן עזיבת החטא, ואם סלח נ"א אין כאן אעברה נ"א,

טענת המלאכים למקומה מה אנוש כי תזכרנו עתיד הוא למחטי קמך, אמנם בזכות התורה שנקרא ראשית ועל ידה יזכו לתשובה מאהבה נברא העולם כי תשובה קדמה לעולם, כי על ידי תשובה יכולים לתקן כל עבירה קלה וחמורה, ולפי זה כיון שאצל המלאכים לא שייך תשובה מאהבה איכא פסידא למוכר ועל כן זכה משה לקבל התורה לבני ישראל.

ועל דרך זה יש לפרש מה דאיתא במדרש תנחומא (הובא ברש"י תהלים) פתח דבריך יאיר מבין פתיים (תהלים קט קל), פתח דבריך יאיר, תחילת דבריך במעשה בראשית יהי אור, מבין פתיים, משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, וצריך ביאור. ולפי דרכינו הטעם שהתחיל הקב"ה תחלת דבריו במעשה בראשית במאמר ויהי אור, להורות על כח התורה אשר על ידה זוכים לתשובה מאהבה והזדונות נעשות זכיות, ואדעתא דהכא ברא הקב"ה את העולם כאמור, ומשם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה.

[ד]

אמנם יש לפרש עוד בדרך זה ובאו"א קצת קישור סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, ואיתא בספרי לכל המורא הגדול זו קריעת ים סוף, וכן מבואר בתרגום יונתן. דהנה איתא במדרש ילקוט (בשלח רמז ר"ד) דבשעת קריעת ים סוף טען שר של ים מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה. אולם באמת אין בדבריו ממש, שהרי בני ישראל עשו תשובה שלימה, כדכתיב (שמות י"ז) ופרעה הקריב, ואיתא במדרש (שמו"ר פכ"א ס"ה) שהקריב את לבן של ישראל לאביהם שבשמים, שעשו תשובה. אמנם התשובה היה מיראה, כמו שרמזו כאן קריעת ים סוף על ולכל המור"א הגדול, כי היה אז מורא גדול מבני ישראל מאת המצרים, וכן כתיב (שם) ויראו מאד. ואולי לזה ענה הקב"ה אתה דן

הגיע זמן הפרעון לשלם כל החיובים הללו, ונקבל על עצמינו לעבוד את השי"ת בלבב שלם בתמימות בחיות ובהתרוממות הנפש, והעיקר הוא עסק התורה, תחלת דבריך במעשה בראשית יהי אור ומשם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה, להתחיל זמן החורף בדברי תורה, וחיובא רמיא על כל אחד מישראל שיסדר לעצמו שיעורים על ימי החורף הבאים לקראתינו לעסוק בתורה בגפ"ת או בשולחן ערוך או במשניות כל אחד לפי ערכו, כל מסכתות הש"ס וכל התורה כולה הוא קדוש, ובכולם סגולתם שהמאור שבה מחזירו למוטב.

והשי"ת יעזור שיהיה לנו הזכיה לפתוח הזמן בדברי תורה, שיעסקו בתורה ובמצות ויעבדו את ה' מתוך בריאות השלימות, ויהיה "א געזונטע ווינטער" בגשמיות וברוחניות ובכל הענינים, עדי יעזור השי"ת שנזכה כולנו לביאת גואל צדק בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

אלא יעמוד בתשובתו כל הימים אשר הוא חי על פני האדמה, עכ"ד. עכשיו אנו עומדים בזמן של אעברה נ"א, עברנו הנ"א יום, ובמשך הימים הללו בודאי התנוצץ אצל כל אחד מישראל הרהורי תשובה, כי אינו במציאות אצל איש הישראלי בעבור הימים הקדושים הללו שלא יתלהב לבו לה' ולא יהיה לו איזה הרהור תשובה עכ"פ פע"א באחד מן הימים, וכל שכן שבודאי נתעורר כל אחד כמה וכמה פעמים, ואם אנו רוצים שיהיה סלח נא ולא יהיה ח"ו ושבנו בנים לגבולם, אלא שיהא ניכר קדושת הימים טובים בימים הבאים לקראתינו, עלינו לראות לעשות כלי מחזיק ברכה, וכל המחשבות טובות יביאו לידי מעשים טובים, כל אחד קיבל על עצמו לפי ערכו ולפי בחינתו להטיב מעשיו להוסיף אומץ בלימוד התורה ועבודת התפלה ונתינת צדקה, להוסיף גדרים וסיגים בשמירה מן החטא שמירת עינים וטהרת המחשבה, לירא מן העבירה ולקיים מצות בהתרוממות הנפש והתלהבות ובחשק, ועכשיו

סעודת רעוא דרעווין פרשת נח שנת תשס"ט לפ"ק בקרית יואל יע"א

במה שלא נאה ולא יאתה אליו עשות פחיתות כזה שעושה, ובענוה פסולה כזה לא בחר ה', כי אם שיהיה עניו ובחינת מזה ליראה את ה' על ידי זה, בהכיר שפלותו וגדולת הבורא יתברך, ומזה יגיע אליו היראה והפחד ובושתו ממנו יתברך שמו, עכ"ד. ובדרך זה פירש בנועם מגדים (פ' שמיני) מאמר הכתוב (ישעיה יב ה) זמרו ה' כי גאות עשה, זמרו ה' על הדבר הזה כי גאות עשה, שברא ועשה את הגאות בעולם, עכ"ד.

ובזה פי"א זללה"ה בייטב לב בפרשתו מה שרמז בבעל הטורים את האלהים התהליך נח סופי תיבות חכ"ם, כי דור המבול הם השחיתו דרכם

את האלהים התהליך נח, כתב בבעל הטורים האלהים התהליך נח סופי תיבות חכ"ם, ויש להבין הרמז מה שהיה נח חכם.

ויתבאר על פי מה שפירשו המפרשים (קדושת לוי פ' עקב) על הפסוק (דברים י"ג) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', שכבר הקשו בגמרא (ברכות ל"ג) אטו יראה מלתא זוטרתא היא. לכן פירשו דהכי קאמר מה, היינו בחינת ענוה, ה' אלקיך שואל מעמך, אבל לא לחטוא על ידי הענוה. ועל דרך שפירש הרה"ק הרבי ר' זושא זללה"ה הכתוב (תהלים י"ג) כי הלל רשע על תאות נפשו, בשביל תאות נפשו הוא עניו כמו הלל, ומשפיל את עצמו לחטוא

משוה פרוטה, ואין לך פחיתות וענוה יותר מזה להשפיל עצמם לגזול פחות משוה פרוטה, ולזה הסמיכו כאן במדרש (פ"ל ס"א) הפסוק (משלי יב) הפו"ך רשעים ואינם, זה דור המבול, היינו שסיבת איבודם מן העולם היה מה שהפכו את דרך הנכון, והשתמשו במדת הגיאות ובמדת הענוה גם יחד לחטוא ולנאיץ את השי"ת, עכ"ד.

ומבואר לנו מזה דהן נח והן אנשי דור המבול השתמשו בשני המדות, אלא דנח השתמש בהם לעבודת ה' במקום ובזמן הראוי, והם הפכו הקערה על פיה ובמקום שהיה נוגע לעבודת ה' התנהגו במדת ענוה, ובמקום שהיה להם להשפיל עצמם התגאו.

והנה מרן דו"ז זללה"ה בפתיחה לתלמידי הישיבה (דברי יואל פ' ח"י עמוד תצה) פי' המשנה במס' אבות (פ"ה מ"ט) יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים, הוא היה אומר, עז פנים לגיהנם ובושת פנים לגן עדן, דלכאורה שני מאמריו של רבי יהודה בן תימא סותרין עצמן אהדדי, כי התחיל לומר הוי עז כנמר, שישתמש האדם במדת העזות, ושוב חזר להזהיר עז פנים לגיהנם, והיאך יתקיימו שניהם. אמנם ביאור הדבר דכך הוא דרכה של תורה, כי לצורך עבודת השי"ת צריכים להשתמש במדת העזות, שלא יבוש ולא יתפעל מפני המלעיגים עליו, אלא יתחזק בעזו ותעצומות בעבודת בוראו, אולם צריך הבחנה וזהירות יתירה שלא ישתמש במדה זו רק לצורך התורה, וזולת זה הרי מדת העזות מדה מגונה היא, וצריך להתנהג במדת הדרך ארץ והענוה, נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד. וזהו כוונת התנא, הוי עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמים, ושלא תאמר שהותר לגמרי להשתמש במדת העזות, לזה מדגיש הו"א היה אומר, היינו שאותו התנא שאמר הוי עז

ונזקקים לשאינן מינם מה שלא יאתה אליהם, כי אם השפילו את עצמם בענוה פסולה לחטוא על ידי זה למלא תאותם. והוא שהכתוב אומר (בראשית ו' ד) הנפילים היו בארץ וגו', כי הפילו את עצמם ממדרגתם לכן קראם נפילים. ואמנם על נח אמר הכתוב צדיק תמים היה בדורותיו, ופירשו בגמרא (עבודה זרה ו.) צדיק במעשיו תמים בדרכיו, ופירש"י עניו ושפל רוח. והכונה בזה עם היותו עניו ושפל בעיניו, עם כל זה היה צדיק במעשיו ולא השחית דרכו, כי לא היה משתמש בבחינת ענוה לחטוא, כי אם ליראה את ה', כמו שמתרגם בדחלתא דה' הליך נח. וזה בחינת חכם שהיה לו ב' הפכים בנושא אחד בחינת ענוה ובחינת גאות, ויגבה לבו בדרכי ה' (דברי הימים ב' יז ו) לבלי לחטוא למלא תאותו ח"ו, כי אם להעלות את עצמו למעלה לעשות רצון קונו, כידוע פירוש הקדושת לוי על הכתוב (קהלת ב' יג) ויתרון החכם מן הכסיל כיתרון האור מן החשך, כי אור משתמע אורתא ויממא (פסחים ב.), מה שאין כן חשך אין משמעותיה רק לילה, וכדכתיב (תהלים קד ט) תשת חשך ויהי לילה, וזה עצמו ההבדל שבין חכמה לסכלות, כי החכם אם שהוא חכם, לפעמים ישנה טעמו וריחו לפי הצורך ויעשה עצמו כסיל, על דרך שעשה דוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך (תהלים לד א), מה שאין כן הכסיל אין בידו לעשות עצמו חכם בשום פעם ואופן, עכ"ד.

וכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה בפרשתו (עמוד לח) האריך בענין זה דדרכם המושחת של אנשי דור המבול היתה להיפך לגמרי, כי בגודל גאותם חטאו, כמבואר בדברי חז"ל (סנהדרין קח.) שדור המבול נתגאו, ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו, מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו. ולעומת זה אחזו במדת השפלות והענוה למלאות תאותם, וכדאיתא במדרש (ב"ר פל"א ס"ה) שהיו גוזלים פחות

ובלכתינו בדרך זה יש לפרש המדרש (שמו"ר פ"ל ס"ג) אשר הביא מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתן כמה פעמים, אמר הקב"ה מי גרם לכם לדור המבול שתאבדו מפני שלא קבלתם התורה, ולכאורה צריך ביאור הלא בקרא מבואר שנאבדו מחמת גזל ועריות. אמנם לפי האמור יתבאר דבאמת הרי היה להם מדת הפכיות, אלא שלא השתמשו בהם במקום ובזמן הראוי, והיה להם ענוה פסולה לעשות דברים פחותים, ולזה אמר המדרש מי גרם להם זאת מפני שלא קבלו התורה, ואלמלי היו מקבלים התורה והיו עוסקים בה היה התורה מאיר עיניהם לדעת אימתי להשתמש במדת הגאות ויגבה לבו בדרכי ה' ואימתי להשתמש במדת ענוה.

ובלכתנו בדרך זה יש לפרש מה דאיתא במס' שבת (דף פח.) שבשעת מתן תורה כפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. והקשו בתוס' (ד"ה כפה) הא כבר הקדימו ישראל לומר (שמות מד ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, ואמאי הוצרך עוד לכפיית ההר.

אך ביאור הענין על פי מה דהוה מרגלא בפומיה דאבא מארי זללה"ה דברי החתם סופר (פ' ברכה עמוד קלח) לפרש הכתוב מימינו אש דת למו, הנה תיבת אשדת נכתב אחד, ונקרא שתים אש דת, כי הקב"ה נתן לנו התורה שהיא אש, ועל ידי זה מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, כמאמרם (תענית ד.) האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ליה, שנאמר (ירמיה כגכט) הלא כה דברי כאש נאם ה'. אמנם לעומת זה מצינו בגמרא (תענית ז.) למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב (ישעיה נה א) הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. נמצא שני

כנמר, הוא עצמו עומד ומזהיר עז פנים לגיהנם, שבמקום שאינו נוגע לעבודת ה' חלילה להשתמש במדת העזות.

וממשיך שם בנועם אמריו לפרש המשנה במס' אבות (פ"ה מ"ב) בן בג בג אמר הפוך בה והפוך בה דכולה בה ובה תחזי וכו', דהנה לקיום התוה"ק צריכים להשתמש במדת ההפכיות, ואף על פי שהם מוסיף להיפך ורחוקים זה מזה מן הקצה אל הקצה, אי אפשר שתתקיים התוה"ק זולת זה, ושניהם צורך בהם לעבודתו יתברך, וכאשר תעמיק עיונך בתורה תמצא שורש שניהם מבואר בתורה. וזה שאמר הפוך בה והפוך בה דכולה בה, שכל ההפכיות וכל המדות כלולים בתוה"ק והכל נרמז בה, אמנם צריך לזה הבחנה רבה ודעת תורה אימתי שלא ישתמש בכל אחד ממדות ההפכיות כי אם במקום שהוא צורך לעבודתו יתברך ולא על צד ההיפך, ולזה הוסיף ואומר ובה תחזי, שתסתכל בתוה"ק ותתבונן בדעת תורה אימתי, והיא תאיר עיניך לידע אימתי תשתמש במדה זו ואימתי בהפכו, וזולת זה עלול האדם להכשל ח"ו ברשת היצר המסמא עינים ומראה ומדמה האסור להיתר, עכ"ד.

ודבר זה מבואר בפרשה שלפנינו, נח איש צדיק תמי"ם היה בדורותיו, וכדברי רש"י במס' עבודה זרה שהיה עניו ושפל רוח, אך לעומת זה היה נח איש צדיק, שלא היה בבחינת כי הלל רשע על תאות נפשו, אלא השתמש עצמו במדת ענוה במקום ובזמן הראוי, ובעת הצורך השתמש עצמו במדת הגאות ויגבה לבו בדרכי ה', ואיך זכה נח לדעת הדרך הישרה שיבחר בו להשתמש במדות הללו במקומם הראוי, לזה אמר את האלהים התהלך נח, סופי תיבות חכ"ם, ורמז בזה שנח היה עוסק בתורה, והתורה הקדושה הוא שהאיר עיניו לדעת הדרך הנכונה והישרה איך להשתמש במדות ההפכיות.

הגבוהים ובחר בנמוכין, למדו מזה שצריכים לאחוז במדת ענוה, אך לעומת זה הרי ראו שגם בהר סיני יש קצת גבהות להורות דלפעמים צריכים להשתמש במדת הגאות, ולזה היו במבוכה גדולה מאין יודע להם אימתי להשתמש במדת הגאות לבחור בדרך של ויגבה לבו בדרכי ה' ואימתי להשתמש במדת ענוה, ולזה אמר להם הקב"ה אם אתם מקבלים התורה מוטב, כי התורה מאיר עיני האדם לדעת הדרך ילכו בה באיזה להשתמש במקום ובזמן הראוי.

עב"פ כך הוא דרכם של צדיקים להשתמש בכל המדות לעבודת ה', הקב"ה ברא מדות טובות ומדות רעות, והכל ברא לכבודו, כי לכל זמן ועת לכל מדה אימתי צריכים להשתמש בהם, והאדם צריך תמיד לעשות רצון ה' בכל עת ובכל שעה להשתמש בכל מדה במקום ובזמן הראוי, ובהיות כי בשר ודם עלול לטעות, ובפרט כאשר היצ"ר מטעה את האדם במדות הללו, לזה צריכים לכת התורה המאיר עיני ישראל ובזה יכול האדם לדעת אימתי להשתמש במדה הראוי.

והשי"ת יעזור שנוכה כולנו להיות דבוק בתורה ומצות, שנוכל לקיים רצון ה' בכל מדה ומדה שברא הקב"ה ונוכל להתנהג בהם כרצונו, ונוכה לעבוד את ה' בכל לב ובכל נפש ובכל מדה ומדה לעשות רצון אבינו שבשמים, ובזכות לימוד התורה וקיום המצות נוכה כולנו להתרוממות קרן התורה וישראל והתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

הפכים בנושא אחד, וישראל משתמשים בהפכים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם לפני השי"ת כמים, ולעומת זה מגביהים לבם בדרכי ה' כאשר. והנה אם תכתוב שני תיבות נפרדים אש דת, יהיה משמעו כפשוטו דת של אש, ואם תכתבנה מלה אחת יהיה אשדת, כמו אשדות הפסגה (דברים ג י), שהוא נחל היורד מזהר למקום נמוך, ושניהם צדקו יחדיו אצל בני ישראל, עכ"ד.

ועל פי זה ביאר כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך מושה (פ' ברכה עמוד רסח) מה דמוצינו בגמרא (סוטה ה.) לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכנתו על הר סיני הנמוך. ולכאורה ראוי להתבונן דאם רצה הקב"ה ללמד לישראל מדת הענוה מדוע לא נתן להם את התורה על בקעה שאין לה שום גבהות כלל, אמנם לפי האמור י"ל כי מאד עמקו מחשבותיו ית"ש, שבא ללמדנו בזה אשר לפעמים צריכים בני ישראל להגביה לבם בדרכי ה' וללחום מלחמת אש דת השערה נגד הקמים עליהם להדיחם מני הדרך הישר, ולזה ניתנה תורה דייקא על הר סיני שהוא נמוך מכל ההרים ומורה על מדת הענוה, אבל עם כל זה יש בו קצת גבהות, להורות לבני ישראל אשר לפעמים יש לאחוז בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה', עכ"ד.

ומעתה יתבאר למה כפה הקב"ה עליהם הר כניגית, דבאמת היו בני ישראל מוכנים לקיים התורה והמצות, אך בראותם שהניח הקב"ה ההרים

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוה"ח להם

קול עדר וישועה "ברך משה" רהסנדר סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעוועכי"א
קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעמו"מ

"חסדי שלמה זלמן"
ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וירצבעה ז"ל
נלב"ע ה' כסלו תשנ"ב
☆☆☆

"חסדי ישראל יעקב"
ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל
נלב"ע מ"ו אייר תשנ"ו
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
מענדל ז"ל נ' כ"ו סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי שמואל וחנה"
ע"ש
ר' שמואל זאב לעווי ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלב"ע ג' תשרי תשנ"ח
ווגו' מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"אנשי ח"י"
ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמ"י ז"ל
נלב"ע ו' שבט תשנ"ג
ווגו' מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מב"ח ז"ל
נלב"ע ב' אלול תשנ"ג
☆☆☆

"צב"א מרו"ם"
ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע ד' אלול תשנ"ט
ווגו' מרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלב"ע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

"אפריון נמנו לר'
שמעון"
ע"ש ר' שמעון דאסקאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלב"ע ז' מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

"זכרון חיים צבי"
ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל
נלב"ע י"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

**"ממוכן שבתו
השגח"**

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

קול רינה וישועה באהלי עדיקים

ברגשי גיל וחדוה ובהתרגשות יעלה משגרים אתו בזה ברכת מז"ט אל כבוד

מורינו הגה"צ ראש ישיבתינו שליט"א

ולאביו כ"ק הגה"צ אב"ד דקהילתינו ב"פ שליט"א

לרגל שמחת נישואי בנו, נכדו ביום רביעי באולמי כתר הרימון

הרב הגאון ר' יוסף בנימין וואזנער שליט"א

רב דקהל חסידים אלעד

ולחותנו הרב הגאון ר' מנחם מענדל האראוויטץ שליט"א

רב קהל עדת רחוב

לנישואי בנו, נכדו ביום שני באולמי מודיעין

הרה"ח ר' משה יצחק דייטש שליט"א

להכנס בנו הב' יהושע נ"ו לעול התורה והמעוות

הר"ר אברהם צבי עקשטיין הי"ו

ולאביו הרה"ח ר' אלכסנדר עקשטיין שליט"א

ולחותנו הרה"ח ר' יצחק מרדכי מאשקאוויטש שליט"א

להולדת בנו, נכדם

השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

"נפש חיה"
ע"ש היבנות הצדוקת
מרת ח' מייזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ע
נלב"ע ח' שבט תשנ"ג
☆☆☆

"חסדי מנחם משה"
ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ז"ל
ב"ר דוב ז"ל
נלב"ע י"ג מנחם אב תשנ"ב
☆☆☆

"תהלה לדוד"
ע"ש ר' משה דוד
מעלער ז"ל
ב"ר חוקאל ששלם ז"ל
נלב"ע י"א תשרי תשנ"ח
☆☆☆

"אב"ן ישראל"
ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלב"ע מ"ו חשוון תשנ"ו
☆☆☆

"ציון לנפש חיה"
ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלב"ע ב' שבט תשנ"ג
ווגו' מרת חיה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלב"ע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

"חסדי בא"ר"
ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלב"ע כ"ג ניסן תשנ"ו
ווגו' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שטרן
נלב"ע ה' שבט תשנ"א
☆☆☆

משאת חיים
ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלב"ע כ"א אדר א' תשס"ח
ווגו' מרת אלבע
שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלב"ע י"ב ניסן תשנ"ג

CENTRAL INSTITUTIONS
OF SATMAR

KIRYAS JOEL - BNEI BRAK

מרכז המוסדות דרבינו יואל

מוסאטמאר

קרית יואל - בני ברק

נתייסדו ובנו ע"י ב"ק מרן רבינו הקוה"ט בעל דברי יואל זי"ע - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אבל יחיד עשי לך

בצער רב וביגון קודר ומתוך קירבה נאמנה ומסורה, מוככים אנו מרה, את פטירתו של ידידינו וידיד קהילתינו, האי נדיב ושוע מגדולי בעלי צדקה בדורינו, אשר חי תומך נלהב בלב ובנפש לטובת מוסדותינו, לבו חי עד והם לכל דבר שבקדושה, הטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, קבע עתים לתורה, תמים בדרכיו וחסיד במעשיו לעבודת הבורא, קיבל את כל אחד בסבר פנים ואורה.

הרבני הנדיב החשוב והמנוח

מוה"ר **חיים ב"ד יהוסף לאקס ע"ה**

מעמודי התווך של מוסדותינו הק' פה בני ברק יצ"ו

אשר שבק חיים לכל חי ונסתלק לשמי מרום לדאבון רבינו ולב כל בית ישראל

הוא הגבר הרקם עולה של תורה ותפילה, בהרחבת ושמלול בנין התלמוד תורה המתנוסס לשם ולתהילה, אשר בצל כנפיה מתחנכים מאות תינוקות של בית רבן בתורה וביראה טהורה, ושופכים צקון לחשם בעבודת הבורא, ובוודאי יזקפו הבל פיהם של התשב"ר לזכותו, לעשות נייחא לנשמתו, ותעמוד לעד צדקתו

ושגורה בזה תנחומינו הננים והנאמנים בשם קרוב לאלפיים נ"י חניכי מוסדותינו

לכבוד האלמנה החשובה שתחי' לאויט"א

ואתה עמה כל בני המשפחה שיחיו

המקום יתום אתכם, ולא תוסיפו לדאבה עוד כל ימי חייכם, ויה"ר שמעשיו הטובים ופעליו הכבירים בצדקה וחסד יציגו יושר בעדכם, שמעתה ועד עולם רק ששון ושמחה ישמע באוהליכם, אך טוב וחסד ירדפכם, ומחה ה' דמעיה מעל כל פנים בנחמת ציון וירושלים כב"א.

המתאבלים מרה בצער ובכאב

מושה חיים ווייס, מגב"ל

יוסף יהושע גרין, יצחק ברוך אילאוויטש, גרשון כהן, פסח ראטה, יקותיאל יצחק בראך, יחזקאל ראטער, צבי יודא ווייס

אף במיתתו נקרא חייו

**הרהורי כאב וצער וקווים לדמותו האצילית של ידידנו
הרה"ח ר' חיים ב"ר יהוסף לאקס ז"ל**

מלא הרהורים ופחדים, הסתובב לו איש אלמוני אשר מעולם לא ידע סבל ומחסור, אך זה כבר כמה ימים אשר אינו חש בטוב, ולבו מלא חרדה מהולה בעצב ותוגה, שיתוודע מקור חולשתו, ושימצאו מזור ותרופה למחלתו, וכך פנה מרופא אחד למשנהו זה מחזקהו וזה מפחידהו, אבל כולם אחד גילו לו שכנראה מקור החולשה הוא בלבו רחמנא לצלן, ואשר על כן יעצו לו שיפנה לרופא מומחה המפורסם לתהלה בין טובי הרופאים בפרט למיחושי לב.

ויהי היום ובהגיע תור האדם להתייצב לפני הרופא, לבו פעם בחזקה מהתרגשות שהנה הוא הולך להיבדק לפני המומחה הגדול שיבדוק חדרי לבו, ויבין את מחסורו, ומיד בהכנסו התחיל לגולל את כל תוגתו וצערו לפני הרופא מגודל המיחושים הרעים אשר מלוים אותו בימים לרבות הלילות, והראה לו המקום המדוייק שממנה מתפשטים הכאבים והמיחושים.

הרופא בפנים חמורות נעמד ממקומו ונגש להאיש וביקש ממנו שיראה לו את ידו, כי ברצונו לבדוק לו את גידיו וכלי הדם שעל זרועו.

האיש משתאה מחריש לדעת, והתחיל להרהר בנפשו אולי טעה בדרכו ואין זה אלא רופא ידים, ומגודל השתוממותו העיז ושאל את הרופא: אנא יסלח לי מר! האם כבודו הוא רופא למיחושי לב, או אינו אלא שטעות נפלה לי ואינך אלא רופא ומומחה ידים וכדומה.

צחק הרופא והשיב לו: לא ולא, אין שום טעות בדבריך, אכן הגעת אלי כי אני הוא הרופא המפורסם ומומחה העולמי למיחושי הלב, אך גדולי וטובי הרופאים המכירים ובקיאים בתהלוכות ופעולות הלב, יודעים בנאמנות שכשרוצים לבדוק את הלב, בודקים את היד, ומשם רואים בבירור מצבו של הלב!.

הנמשל יובן מאליו, בבואינו לכתוב דברי הערכה ולשרטט קוים לדמותו ההוד של ידידנו היקר והבלתי נשכח הרבני הנגיד החסיד רבי חיים לאקס ע"ה, ובזה להביע גודל הכאב שמילא את לבינו בהגיע לאזנינו השמועה לא טובה ששערי שמים ושערי התפילות ננעלו, ו'רבי חיים בן חנה' השם שהורגל בפיות אלפי ישראל לתפילה, איננו! כי לקח אותו אלוקים! ואנחתינו נתערבבה בהשמחה בשמי מעל שהשוכן ערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק.

על כן אמרנו מה מאוד יתכנו משל הנ"ל בבואינו לתאר דמותו, כי כל מי שנפגש עמו ראה עליו שידו ולבו היו שוין והא תליא, וכחטיבה אחת עבדו ופעלו למען הזולת, כל אחד שדפק על דלתי ביתו ושיחר על פתחו, מצא לפניו אוזן קשבת, והיה מדמה בדעתו שלפניו יושב אח לצרה הנושא עמו בעולו ומשתתף בצערו כאילו כל חובותיו וטרדותיו השתרגו גם על צווארו, שעות על גבי שעות ישב והקשיב בלב מלא רחמים לכל מר נפש, ואחר שגולל לפניו כל התלאה אשר מצאתו התחיל לעודדו ולחזק רוחו הנשברה, ולתמכו ביד נדיבה ובסבר פנים יפות, עד שכל אחד הרגיש כאילו השיח את לבבו לפני חבר וידיד נפש.

הרי לך מדריגה של לבו וידו היו שווין, וכדברי הגמרא בבא בתרא שהנותן פרוטה לעני מתברך בשש והמפייסו בי"א, וכפי שסיפרו כמה מנהלי מוסדות נכבדים שהתדפקו על דלתי ביתו וישבו עמו וגוללו לפניו את כל חובותיהם, וישב ודן עמהם לתרום סכומים גדולים, וביני לביני נכנס יהודי העומד להשיא ילדיו והוא נחנק מעול החובות או יהודי הנצרך לצרכי רפואה, ורבי חיים ע"ה פנה אליו באותו פנים מסבירות והקשיב לכל דבריו, והרעיף עליו טללי חיזוק ועידוד בדברים אשר היו מלאים באמונה ובהשגחה פרטית, והם עמדו משתאים שיהודי שנתברך בעזרתו ית' שלחוף ימים ישכון, ומתעסק על המחיה ועל הכלכלה, יקדיש שעות להקשיב, לתרום, לחזק, לעודד, ולהושיט ידו ולבו לכל דכפין, וכפי שהעידו חבריו כבר מילדותו ראו אצלו שבטבעו רצה להיטיב ולעמוד לימין אביון.

בעולם מתאמרא דבר נורא משמיה דהרה"ק מהר"י מווארקא זי"ע שביאר ד' הגמ' במגילה (ו.) שר' זירא השתבח שמעולם לא ששתי בתקלת חבירי וכו', ולכאורה מה התמיה בזה הרי מי יוכל לשמוח בתקלת חבירו, ותירץ שרבי זירא אמר שמעולם לא היה יכול לשמוח בשמחתו הפרטיית, כשידע 'בתקלת חבירי' דהיינו שחביריו בצער, והנה רבי חיים ע"ה הוא הגבר אשר השתתף בצרותיהן, וממש לא היה יכול לשמוח כשידע שיהודי צריך לרפואה או לישועה רח"ל.

וזה היתה כל שיחתו ושאיפתו, והרבה דיבר והסביר שאדם צריך להשקיע כל כוחו ואונו והונו להיטיב לזולתו בכל מה דאפשר, ועל כן היה כידוע איש השלום, וסלד ממחלוקת ופירוד לבבות, ומאוד היה מתאוונן על הפירוד לבבות שחילחל וחדר לתוך כרם בית ישראל בעוונה"ר.

בנין התלמוד תורה בתפארתה

כן הוזיל זהב מכיסו לעמוד לעזר וסיוע להרבה מוסדות התורה ברחבי תבל, ובפרט למוסדותינו הקדושים פה בבני ברק אשר כידוע היה לו קשר מיוחד וביד נדיבה ורחבה נדב את הביהמ"ד המפואר זכרון מאיר ואת הרחבת בנין התלמוד תורה בשיכון קרית יואל, וגם כששמע שהנהלת מוסדותינו 'הק' מתייגעים מאוד לשלם החובות וההוצאות מתרבות מיום ליום, היה ממש מצטער ע"ז וגנח גנח לכאן"א, ומאיךך גיסא כשאמרו לו שבבית מדרשו בבני ברק מתפללים בהתרוממות והתעלות נפש, או כשאמרו לו שאלפי שעות של תורה יוצא מהבל פיהם של תשב"ר בבנין הת"ת שהוא נדב, אז אורו עיניו והיו לו כמים קרים על נפש עייפה.

כן השפיע על סביבתו גודל עבודת התפילה, אשר כל הרואהו לא האמין למראה עיניו שיהודי המתעסק ושלח ידו במסחר, יושב שעה ארוכה ומתפלל כבן המתחטא לפניו אביו, וראו שאצלו אינו די ביד המושטת לצדקה, רק גם משקיע בעבודת הלב זו תפילה, עד שהרבה אנשים שרצו להפגש עם רבי חיים ע"ה או לדבר עמו, היה ממתנינם לו בבית המדרש אשר בו ישב שעות ע"ג שעות.

והיא הנותנת שכאשר נתוודעו פה בארצינו 'הק' שרבי חיים ע"ה נסתלק ושבק לן חיים, קיבלו המלמדים על עצמם כדבר המובן מאליו ללמוד משניות לעילוי נשמתו ביחד עם ילדי צעירי הצאן הלומדים בבנין אשר נבנה על ידו ולשמו ולזכרו, וכל אחד רומם ושיבח את גודל הזכויות שנפלו בחלקו להקריב למען הזולת את פיו ולבו.

ואנו תפילה שהקב"ה יאמר די לצרותינו, ונזכה במהרה לשנת גאולה וישועה, עדי נזכה לעת יקיצו וירננו שוכני עפר בתחיית המתים אמן.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

בית המדרש דחסידי סאטמאר "בית יהוסף"

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
זכרון מאיר - בני ברק

לן יאית למבכי

בלב קרוע ומורתח עד עמקי נפשינו, מבכים אנו בשם קהל עדתינו ומתפללי בית מדרשינו, את הסתלקותו לשמי מרום של ידידינו וידיד כל בית ישראל, רדף צדקה וחסד למען הפרט והכלל, מעשי חסדו וצדקותיו חובקות זרועות עולם בכל קצוי תבל, בונה ומקים עולמות של תורה, הטיב לכל מבקש ביד רחבה וברוח נאמנה ומסורה, ה' מסור ומקושר בלב ונפש לטובת מוסדותינו וקהילתינו המעטירה,

הרה"ח ר' חיים לאקס ז"ל

אשר נלב"ע בדמ"י ימיו לדאבון כל לב

ברם זכור אותו האיש לטוב על אשר זכה לבנות ולהקים את בית מדרשינו המפואר, ונקרא "בית יהוסף" על שם אביו ע"ה לשם ולזכר, ותלי"ת זכה לראות בחייו איך שבית מדרשינו מתנוסס לנזר יופי כליל תפארה, ושוקק חיי"ם בציבור מתפללים ולומדים כאוות נפשו ורצונו המסורה, ועתה יבוא זכרונו בהיכל ה' לטובת נשמתו, והלך לפניו צדקתו.

ובשם ציבור אנ"ש לומדי ומתפללי בית מדרשינו, אנו משגרים בזה את תנחומינו, מעומקי לבבינו

להאלמנה החשובה שתחי'

אשר עמדה תמיד לימינו במעשי הצדקה והחסד

וגם לרבות לבניו החשובים וכל המשפחה הנכבדה שיחיו

תנחומינו הנאמנים ישעשעו נפשכם, ובמעשיו הטובים תמצאו ניחומכם, ויליץ יושר בעדכם, שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ששון ושמחה ישיגוכם, ונס יגון ואנחה מאתכם, עדי נזכה לראות בנחמת ציון בביאת גוא"צ במהרה.

החותמים בצער וביגון

אליעזר פאלאטשעק שלמה זלמן דאסקאל

בשם מתפללי בית המדרש

קול נהי נשמע מציון;
 ויתאבלו העם כי "הכה ה' בעם מוכה גדולה"
 (ישעיהו א' י"ג)
"חיים בן הוסף"

יה ויקים יאמר לצורתו ד' מי יתן ראשיתו עם ועניתי מקור דמעה כי אותו לקח
 ידדה עם עשנו כי רחוק מנעם משום עשינו ר' **חיים לאקס אינו!** אוי ואבוי
 מיי ישקון לבבותי הוא הקל לנוחות ואונתנו עוב לאונתנו. רבות אוי ואבוי
 בכל מקום עושה גדולתי. לורים קור הדגה בעני ותנצמותי. כל קצוי העולם
 אכלה עסקת הדינים הנקל. ודעו מנעו אהל גדול ליהודים ובני ומספר יצע בעצב
 יזב בבת יוודה תאניה ואניה. על מות רבות מטוב לבו. ידו עני העשיים. תמורתו יצע בעצב
 הלא כל היהדות החדרת. נתנו רבות מטוב לבו. ידו עני העשיים. תמורתו יצע בעצב
 ארצו ישראל. גוה כלל הארצות "מוסדות יטב לב" היו קרובים ביתר לתורה
 סכסכים אודים כבזו עמור אדנו בני צען היקרים שלא יכשלו אחור והיה ללבו
 רגישתו צען בדיה אין מעטם לה נפשינו. בטפשו קשותה זה הדבה שנים בלי הרף
 הלא הוא הספר המורומם שר הענייה והחסד. גדול שמו בישראל
חיים לאקס
 הרבני החסיד ר' זכרונו לברכה
 אצל יחוד עשני ל' מוסדות יטב לב בארץ ק"י, כי אבד חסיד ויחיד נאמן למוסדותיו,
 ובמטרי זכה לקיים לה שני בנינים אודיים בעיר בני ברק יצ"ו
ובניו הרבני ד' קדוה יטב לב דרבינו יואל
 בנינים הממוסדים הללו הם נקראים על שמו הטוב.
 וזכות כל התלמידים שילמדו בין בחתלי ובנינים נקראים הם למופתו לעד ולנצח נצחים
 שלוחה בזה דברי תנוממים מועטק לבבנו בני החשובים ומפוארים. ידידי מוסדותינו ומעשיכם
 ברחמי אבותם. תהלום מלאה או"ץ בהקלילם ותוארים. כל אחד בשמו הטוב יבורך
ומס למרות אלמותם הצנועה והחשובה שתהי'
המקום יתום אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים!
 תזכו לחוק נפשיכם מרהיבים הגדולה. וחי' שפיע לכם מענה אן טוב רחמים וחיים
 נשמת אביכם יזכה לרווח נדיד מופעלכם לטובה. מה זדעו בחיים אף הוא בחיים
 צדיק הוא חי' לקיים עלים אמנם וזל תהילך ברחמי אבות מוכרים לו זכות אבות לחיים
 מוכות החוקת למוסדותינו הקי תזכו לכל טובו וחי' אבות מוכרים לו זכות אבות לחיים
 היום נזכה בלעו לחושע לעין כל בבגאת גאל צדק ומלכותו בראשיתו אילן החיים
 המתנחמים מתוך צער רב וצפיה לרחמי שמים מי לא למנו
מהרלה המוסדות בארצ"ב
 חיים

